Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 13 ДЕКАБРЬ, 1988 ШУ. ★ № 148 (7651). ★ Мах 3 кеп.

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВЕ ДІАВАХАР

Дукха ха йоаццаш лаьтта аьгача зонерча городашка Кироваканеи Спитакеи бІарчча дийнахьа хинначул тІехьагІа, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. С. Горбачев 11 декабре Ереванера Москве дІавахар.

Аэропорте из накъавоаккхаш бар новкъостий Н. И. Рыжков, Н. Н. Слюньков, Д. Т. Язов, Армене Компарте ЦК хьалхара секретарь С. Г. Арутюнян, республика Лакхехьарча Совета Президиума председатель Г. М. Восканян, Армянски ССР Министрий Совета председатель Ф. Т. Саркисян, кхыбола новкъостий.

Ше цигара аравалалехьа М. С. Горбачев вІашагІкхийтта хиннав Армене Компарте ЦК бюро членашца, Армянски ССР Лакхехьарча Совета Президиума членашца, республика Министрий Совета президиума членашца.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВЕ ЦІАКХАЧАР

11 декабре КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. С. Горбачев Ереванера Москве цІакхаьчар.

(ТАСС).

ИШТТА Я СОВЕТСКИ НАЬХА ОАМАЛ

Арменена тІакхаьчача Іаьржача деноша бІаргадайтар, мел чІоагІа да вай интернациональни доттагІал. Дерригача дунен къамаша халахетарца тІанийцар из доккха хатар.

Советски халкъо эрмалой халкъа деш долча гІонах вай республика а дакъа доал. Мохк аьгача шоллагІча дийнахьа йІайха хІамаш, метташ, кхачан продукташ ийца самолет яхар Грознерча аэропортера, цунна тІехьа вагон яхар.

ХІанз а хІара денна автоколоннаш, самолеташ, поездаш дІаух цига, эггара хьалха мел эшар долаш.

Таханарча дийнахьа Ленинакане, Спитаке-Кировакане вагонаш етта дахьийтад кадаш, Іагаш, мІараш, керогазаш, примусаш, сапаш, кхы а эггара хьалха мел эшар. Подъемни кранаши кхы тайпа техникеи тІайолаш эшелон а яхай Грознера Армене.

13 декабре Армене яхийта автоколонна кийчъеш я, вабаш, белаш, стройматериалаш, палаткаш йолаш.

Миллион сом совгІа вІашагІкхийттад банке Армене дІахьийта наха дІачутийна ахча, 3 000 саг чуэца моттигаш кийчъяьй городерча санатореша, пансионаташа, интернаташа.

ХІара денна нах ух грозненски штабе шоаш Ленинакане, Спитаке, Кировакане гІо де бахийта яхаш, да-нана доацаш диса бераш шоашка хьада яхаш, шоай цІагІа нах хьачубахкийта яхаш.

ХІанз Грозне вІашагІтохаш я лораш, инженераш, строителаш чубоагІа специальни отрядаш.

ДІахо мел эшар де а кийча ба грозненцаш.

XX ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пленум

XX областной партийни конференце хержача КПСС Нохч-ГІалгІай областной комитета хьалхара пленум хилар. Пленуме дийцар организационни дешаш. КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретаралла хержар нов. В. К. Фотеев, шоллагІча секретаралла — нов. Д. Г. Завгаев, КПСС обкома секретаралла — нн. В. А. Алехин, С. М. Беков, Е. В. Тумсоев.

КПСС областной комитета бюро членалла хержаб нн. В. К. Фотеев, Д. Г. Завгаев, В. А. Алехин, С. М. Беков, Е. В. Тумсоев, Х. Х. Боков, А. И. Воронкин, Д. А. Дерсигова, М. А. Керимов, В. А. Куценко, И. А. Межаков, Б. М. Саидов, Р. М. Хачатуров.

КПСС обкома бюро членалла кандидаташ хержаб нн. Л. А. Касаев, Ю. В. Мареченков, А. В. Шаршавых.

Пленумо чІоагІбир КПСС Нохч-ГІалгІай обкома отделий заведующеш: организационни партийни кадрови балхен — нов. А. В. Шаршавых, идеологически — нов. Г. Х. Эльмурзаев, социально-экономически — нов. Р. И. Зыгалова, аграрни — нов. В. П. Борискин, пачхьалкхен-правови — нов. В. Н. Яковлев, общий отдела — нов. А. А. Гетта.

КПСС обкомерча партийни тІахьожама комиссе председателалла чІоагІваьв нов. Н. М. Чиж, КПСС обкома гІулакхий управляющий — нов. И. И. Алмазов.

Пленумо чІоагІбир республикански газетий редакторалш: «Грозненский рабочий» — нов. Д. К. Безуглый, «Ленинан некъ» — нов. Ю. А. Айдаев, «Сердало» — нов. О. Б. Гадаборшев.

КПСС обкома пленума балха юкъе дакъа лоацаш хилар КПСС ЦК партийни строительстван кадровий балхен Отдела инструктор нов. Е. С. Савченко.

РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ ЗАСЕДАНИ

XX областной партийни конференце хержача Нохч-ГІалгІай областной партийни организаце ревизионни комиссе заседани хилар.

Комиссе председателалла хержар нов. В. С. Шимков.

(XX областной партийни конференце балхах йола отчет кепатохаргъя).

XX областной партийни конференце хержача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома состав

КПСС ОБКОМА ЧЛЕНАШ

АЗДАМИРОВА П. У-А.
АЙДАЕВ Ю. А.
АЙДИНОВ Н. И.
АЛБАКОВА К.
АЛЕХИН В. А.
АЛЕЩЕНКО А. В.
АМХАДОВ С. А.
АНКУДИНОВА Т. В.
АРБИЕВ М. А.
АСТАФЬЕВ Б. М.
БАБОЧЕНКО Д. Я.
БАЗГИЕВ Р. А.
БАМАТГИРЕЕВ М. Ш.
БЕГОЕВА Б.
БЕЗЕЛЮКОВА Л. В.
БЕЗУГЛЫЙ Д. К.
БЕКОВ С. М.
БОКОВ Х. Х.
БОРИСКИН В. П.
БОРЦИЕВ М. М.
БУРАКОВ А. И.
ВЕЛИЧКО П. Н.
ВИТУШЕВ Х. М.
ВОРОНКИН А. И.
ГАДАБОРШЕВ О. Б.
ГАЛИЕВА Л. Т.
ГОНЧАРОВ Г. П.
ГРЕБЕННИК А. М.
ГРЕЧКО В. И.
ДАНИЛЕЦ В. М.
ДЗЕЙТОВ М. Д.
ДЕРСИГОВА Д. А.
ДЖУКАЕВ А. Б.
ЗАВГАЕВ Д. Г.
ЗАХАЕВ Л.
ЗВЕРЬКОВА В. Ф.
ЗЫГАЛОВА Р. И.
КАН-КАЛИК В. А.
КАСАЕВ Л. А.
КАСТАРНОВА А. П.
КАЩЕЕВ П. Г.
КЕРИМОВ М. А.
КИРИЧЕНКО Г. Ф.
КОДЗОЕВ Б. Г.
КОЖУХОВСКИЙ С. Н.
КОЛОМЕНСКИЙ П. Г.
КУПЧЕНКО А. В.
КУЦЕНКО В. А.
МАГОМАДОВА З. С.
МАГОМЕДОВ З. М.
МАЛЬСАГОВ А. А.
МАМАЕВ М. А.
МАНАПОВ З. К.
МАРЕЧЕНКОВ Ю. В.
МАСЛЕЦОВА Т. Н.
МАХАУРИ Г. Г.
МАХМУДХАДЖИЕВА Т. У.
МАЦУЦИН А. З.
МЕЖАКОВ И. А.
МИСЛАУРОВ У. Х.
МКРТИЧАН А. А.
МОВТАЕВ С. М.
МОРЕВА Н. М.
МУСХАЖИЕВА М. С.
МЯКИЕВ А. А.
НАУМОВА О. Н.
НЕДЕЛЬКОВА Л. Л.
ОЛЕЙНИКОВ Г. Г.
ОСМАЕВА Х. Б.
ПОПОВА В. В.
ПРОСВИРОВ А. А.
ПУЧКОВ Е. И.
РАСТОРГУЕВ Ю. Л.
РОСТОВ А. И.
САГАЕВ В. Т.
САИДОВ Б. М.
САЛТАХАНОВ К. С.
САМОЙЛОВА С. И.
СИМЧЕНКО Н. А.
СОКОЛОВ П. А.
СПИРИДОНОВ А. Я.
ТЕПСУРКАЕВ М. Ш.
ТКАЧЕВА В. В.
ТОЛМАЧЕВА Л. Ф.
ТОМАСОВ Р. А.
ТУМСОЕВ Е. В.
УМАЛАТОВА С. З.
УСАМОВ Ю. Д.
УСУМОВА П.
ФИЛЬКИН В. И.
ФОТЕЕВ В. К.
ХАДЖИЕВ С. Н.
ХАДЗАРАГОВ А. В.
ХАЧАТУРОВ Р. М.
ЧЕРНЫШЕВ П. П.
ЧИЖ Н. М.
ШАРШАВЫХ А. В.
ШУТИН В. П.
ЭЛЬМУРЗАЕВ Г. Х.
ЯКОВЛЕВ В. Н.
ЯШУРКАЕВ М. И.

КПСС ОБКОМА ЧЛЕНАЛЛА КАНДИДАТАШ

АЛБАСТОВ И. А.
АЛМАЗОВ И. И.
АЮБОВ С. С.
БАЙМУРАДОВ М. Э.
БИБУЛАТОВ Х. Г.
БРЫЗГУНОВ Н. И.
ВИНОГРАДОВ В. Б.
ГАДЖИЕВ А. М.
ГАЗДИЕВА З. З.
ГЕТТА А. А.
ГОРЛОВ С. А.
ГОРТИКОВ А. А.
ГУРЖИХАНОВ Х.
ДАКАЛОВ В. Х.
ДЖАБРАИЛОВ С. С.
ЗУЗИЕВ У. Г.
КУНИЦЫН И. Н.
ЛЕВЧЕНКО Г. А.
МАСЛОВА В. С.
МИШАЕВА А. М.
МУГАДАЕВ М. А.-М.
ОНИЩЕНКО Д. Н.
ОПРИШКО А. А.
СМЕРТИН С. А.
СОЛТАМУРАДОВА Т. Д.
СТАШКЕВИЧ В. Г.
ТАЛУТОВА Т. М.
ТРУЩЕНКО М. Н.
ХАДИЕВ Я.
ХАЛГУЕВ Т. Д.
ХУСАИНОВ А. А.
ЭДИЛОВА А. В.
ЮГИКОВА П. З.
ЮСУПОВА Х. Д.
ЯНИН Г. С.

РЕВИЗИОННИ КОМИССЕ ЧЛЕНАШ

АЙГУМОВА М. А.
АРСАНУКАЕВ Ш. А.-М.
БИСАМИРОВА К. А.
ВАРТАНОВ А. А.
ВИНОКУРОВ Г. И.
ГАЛАЕВ К. А.
ДААЕВ Н. Р.
МАМУЕВА А. С.
МУСАЕВ М. Э.
МУЦАГОВ Г. К.
ПОТАПЕНКО А. Н.
СТРОЕВА К. Г.
ТКАЧЕНКО Л. А.
ШИМКО В. С.
ЭЛЕСОВ Д. И.

ЕРРИГАЧА ПАРТИЙНИ, СОВЕТСКИ ОРГАНАШКА, РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОШКЕИ БАХАЧА НАХАГЕИ ДАЬ XX НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕ ДЕЛЕГАТИЙ

КХАЙКАРАЛ

Хьамсара новкъостий!

Вежарашха йолча Арменега во денад — 7 декабре чІоагІа лаьтта аьгад. Республика цхьайолча городашкеи районашкеи дикка дукха гІирсаш дохадаьд, нах боабаьб, човнаш яьй.

Из хоам лазар деш дегашка бессаб XX Нохч-ГІалгІай областной партийни конференце делегаташта. КІоаргга интернационализма уйла йолаш а Армене халкъа тІабена бала кхетабеш а долча оаха, XX областной партийни конференце делегаташа, тІахьех партийни, советски органаш, Нохч-ГІалгІайчен беррига къахьегамхой, баха нах мел могаш дола новкъостал цунна дара.

Цу балха центраш хинна дІаотта еза горрайисполкомашка, йоккхийча къахьегама коллективашка, поселкови, станични, юртий Советий исполкомашка, вузашка, кхыча дешара заведенешка вІашагІъехка штабаш. Республике вахача хІара саго белгалдоаккхалда хало тІакхаьчача армянски халкъа ше дергдола новкъостал: ахчанца, тІадувхача барзкъанца, кога гІирсаца, кхачан продукташца, цІагІа лелаеча хІамашца, кхыдолча эшарашца.

Оаха тІахьех ерригa къахьегама коллективаш республикански субботник де а цига даьккха ахча Армене лаьтта агарах хало тІакхаьчарашта гІо дара фонде дІадахьийта а.

Конференце делегаташ тешаш ба вежарашха долча халкъа тІакхаьча во теркал ца деш вай республике ваха цхьаккха саг вусаргвоацилгах.

Дагайохийтаргъя оаха гІона лаьрхІа ахча дІадахийта дезача счета номер: 700412 Жилсоцбанка Армянски республикански конторе, г. Ереван.

Нов. В. А. ПЕРМЕНОВНА Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота ялрах дола

Нохч-ГІалгІайн АССР-н Лакхарчу Советан Президиуман

УКАЗ

Партийни органашка дукхача шерашка беркате болх барах Нохч-ГІалгІай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Перменов Виктор Андреевича — КПСС Наурски райкомерча партийни комиссе председатела.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИИ.

г. Грозный,
1988 шера 5 декабрь.

Нн. А. А. АСУХАНОВНЕИ, Ю. А. ШЕВЧЕНКОНЕИ «Нохч-ГІалгІай заслуженни художник» яха Сийлен цІи ялрах дола

Нохч-ГІалгІайн АССР-н Лакхарчу Советан Президиуман

УКАЗ

Изобразительни искусства даькъе дика гІулакхаш карагІдаларахи республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГІалгІай АССР заслуженни художник» яха Сийлен цІи лойла.

Асуханов Аманди Абасовича — живописца, СССР художникий Союза члена.

Шевченко Юрий Андреевича — живописца, СССР художникий Союза члена.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
С. КОЖУХОВСКИИ.

г. Грозный,
1988 шера 5 декабрь.

Конференце зале. Р. АУШЕВА сурт.

КПСС ЦК письмона жоп луш

ПАРТЕ ДАЬ КХАЙКАРАЛ ХЬАЛЛОАЦ

Карара пятилетка йолаеннача хана денз шоаш тІанийду социалистически декхараш хадданза тІехкхоачашдеш, района хьайбаш леладерашта юкъе яьржача яхье хьалха болаш хьабоагІа Сунженски района XIX партсъезда цІерагІча колхоза, коммуниста Толмачева Людмилас кулгалдеча шурий ферма болхлой. Мехка коммунисташка, фермай къахьегамхошка, агропромышленни комплекса беррига болхлошка долча КПСС ЦК письмона жоп луш ишттa дика къахьега шоашта малагІча гІулакхаша карагІдоалийт дувц цо тахан.

Дукха ха я фермана кулгалдеш аз болх бу. Вахаро къаьгга хьахьокх, толамаш даха новкъостал дер наьха болх хозрасчетагІа вІаштІехьбаккхар долга. Производства дай шоаш болга кхетадаьчул тІехьагІа, дикка лакхъелар наьха къахьегама овсарле. Цунца цхьана тІакхета йолаелар шура а. Масала, 1986 шера хІара кхоабача Іаттагара 2400 килограмм яьккха хиннаяле, соахка цул 800 килограмм дукхагІа яьккхар, укх шера из цифра 3800 килограммага дІакхоачаргхиларах шеко яц.

КарагІдаьнначох кхоачам бе дага а бац тха ферма хьайбаш леладераш. Цар дика кхетаду мел йола тарош оарцагІъяьхача кхы а дукхагІа маша даккха аьттув болга.

Пачхаьалкхенга шура йохкара укх шерара план Сийлахь-боккхача Октября 71 шу дузача дийнахьа кхоачашъе дош деннадар тха коллективо. Деша да йолаш чакх а яьлар. Укх шера планагІа йоагІачул 200 тонн совгІа шура йохкаргйолаш а да. Из де тха вІаштІехьдаргхилара тешал деш я экономисташа хІанзле а яь расчеташ.

Хьайбай продукци алсамъяккхара санна, хадданза йоакхо ю оаха из яккхарга дІадодар лохдара а. Цу гІулакхо хоалуш дола толамаш а доахийт. Масала, лаьрхІача гуш да план 30 сом долаш, цхьайтта бетта цхьа центнер шура яккхарга тха 26 сом мара дІадаха доацилга.

Белгалбаха безам ба тха толашагІа бола дояркаш а. Уж ба Л. Мамбетова, Е. Федорова, М. Даудова, В. Солдатченко, Н. Сугакова, К. Рубина, В. Муцольгова, Н. Земцова, А. Кулакова. Районе яьржача социалистически яхье хьалхарча мугІарашка ба уж. Хьаьнала къахьегаш ба кхыбараш а. Шура яккхара ший план кхоачаш ца еш цхьаккха доярка йисанзар соахка. Иштта сурт да укх шера а.

Хьадечунга хьежжа ахча а доагІа тха ферма хьайбаш леладерашта. Масала, дояркаша бетта юкъера лаьрхІача 250 сом алапи эц. цхьацца ди юкъе а дуташ болх бешше а. Цул совгІа, планал дукхагІа пачхаьалкхенна ехкача шурах, тІакхетийтача дулхах соахка шу чакхдоалаш 60 эзар сом ахча делар тха коллективана. Из дийкъар наха юкъе, шера ферме болх беш хІаране юкъедихьача даькъага, хьайбаш леладечун классностага хьежжа.

Доакъар доаккхача а гІаьххьа перестройка хиннай. Дикка шердаьдар укх шера баьцаш, хьажкІаш, доакъара свеклаш дІаюв кхаш. Цу гІулакхо вІаштІехьдалийтар хьайбаш Іангара дахара эшачул а дукхагІа из Іалашде. Цунца цхьана, доакъар шортта хилар ах гІулакх мара дац. ЛоархІаме да кхом беш, из кІезигагІа дІадоххийташе а хьайбай продукци дукхагІа йоаккхаш цунах пайда эцалга вІаштІехьдаккхар. Из де тІахьехаш да коммунисташка, фермай къахьегамхошка, мехка агропромышленни комплекса берригача болхлошка 1988—89 шерашка гуйранІан хана хьайбай продукташ дукхагІа яхара; йолаш йолча таронех кхы а бизагІа пайда эцара дола КПСС ЦК письмо а. Цу тІа мел яьннар дег тІара къоабалду оаха. Низ дІакхоачар дергда хьайбаш толаме Іангара дахара, цар продукци алсамъяккхара.

Коммунистех дола дувцараш

Цкъа хьалаьцача новкъа

Ше дечох саг вашаш хилча, из цунна дукхагIа а дикагIа а хьадулу. Ше хьалаьцача къахьегама наькъах вашаш ва Котиков Берснакъий Бекхан. Из гIишлонхо ва. Цкъа автобусаца воагIаш дIахьежар из ше кулгалдеш хиннача бригадо цхьан хана хьалдеттача цIеношка. Цар хьоайир цун дег тIара уйлаш.

— Беркате никъ хет сона айса лаьцачох, — аьлар цо шийна дагахьа. — Ма дукха нах гIадбига хургба аз а са новкъосташа а хьалдаьча цIеноша. Из къаьстта дика кхетадергда шин доалахьа фусам а йоацаш наьха наIарга висачо. ХIаьта, цIаккха ца деш хиннача тайпара дукха цIенош хьалдешше а хIанз а дукха ба чубаха фусам йоацаш бола нах. Алхха шин сина ваьха мича Iа саг, нагахьа из хила ма воагIара вале. ТIаккха цунгара цхьа пайдане хIама кхача деза-кх нахага. Цу тайппара, тхогара, гIишлонхошкара дукха дика хIама кхоач аьнна, хет сона...

Иштта уйлаш еш воагIаш из юкъатIваьккхар остановке сецача автобусо.

Шин професси дукха езаш а дика йовзаш а ва Котиков Бекхан. Цул совгIа, цунна дика хов хIама вIаштIехьдаккха. Из нах дика бовзаш а дагардолчунга кхача ховш а ва.

Аттачарех бац цо беш бола болх. Бакъда, из кхычунца хувца гIийртавац Котиков. Лоа ца луш малх хьеже а йоккха шелал этта яле а, догIа е лоа делхе а из болх баьб цо дог ца эккхаш. Ше цкъа хьалаьца из никъ хувца дагадехадац цунна, аттагIдар лийхадац. Из хьинар а денал а да.

Ткъаь шерал совгIа йолча хана болх беш, укх тIеххьарча пхе шерагара дIанийккхача, из тхов кIала хиннавац, вешта аьлча, цIенош дотташ хиннав. ДагадоагIа сона, отделочникий бригадана кулгалде отталехьа, цунга яр комплексни бригада.

ХIанз Котиков Бекхана кулгалду отделочникий бригадана. Бригаде болх беш ба шоай гIулакхна мастераш бола, йоккха опыт йола Осмаева АсмаI, Абдулаева Элима, Бизаева Марет, Асхабова Сагира, плотник Катаев Лема, кхыбараш. Уж дуккхача шерашка цхьана болх беш, шоайла дика бовзаш нах ба. Цхьана къахьегарал совгIа, цар дикеи вон а декъ, вIаши гIо-новкъостал ду.

Дисциплинен порядоки яха дешаш укхаза болх беча хана а е бригадни собране а хьоадеш дац. хIана аьлча, балха тIехьависар е балха тIара ханал хьалха дIавахар, балха дийнахьа кхыдола цадоагIа хIама дар вIалла а дац.

БоккхагIбараш зIамагIчарга хьож шоай дезалга санна. Цу доллача хIамана хьокхаме ва бригадир ше. Цунна хов хIара саг лархIа а ше хIаранега лархIийта а. ВIаши сий дари эхь хетари бригадира а бригадерча наьха а оамал хинна дIаэттад. Цудухьа бригадо штукатурка йой а басар хьокхе а — из кхы тIехьагIа саго гIалат доаккхаргдоацаш хул. Уж шоай бригада сий лакха лоаттаде гIерт. ХIаьта бригаде гIулакх иштта дика вIаштIехьдаьккхар, коллектив иштта кхотаяьр Котиков Бекхан ва.

Из лоархIаш а сий деш а ва цIенош деча комбинате меттел «Чеченингушстрой» производственни гIишлон-монтажни объединене а. Аьннача дош долаш, шийна тIадила моллагIа а гIулакх тIехьа а ца тетташ, ханнахьа а дизза а кхоачашдеш вола саг хиларах тарра лоархI из коллективе. Цудухьа хержар из комбината къахьегама коллектива Совета председателалла. Цо из гIулакх, шийха бенна тешам а хеташ хьатIанийцад. Ше хержа дукха ха еце а, хIанзле а дукха дешаш белгалдаьд цо совета заседанешка дувцаргдолаш. Царех эггара хьалхарча аргIана латт Iан замалахьа болх бе йиш хургйолаш хьалдетта даьннача цIеношка йIайха хилийтар. Кораштa кигаш теха, наIараш дIаегIа, батареяшка йIовхал Iалашъяь цIенош дале, цар чу пенашта, тховна штукатурка е, эшача басар хьакха йиш хул.

— Тешаме, дош аьннача долаш саг ва тха бригадир, — йоах бригаде меттел, ерригача комбинате а эггара йоккхагIчарех йолча штукатура-маляра Осмаева АсмаIас. — МоллагIа а хIама оттарах, наьха терко еш, саг лоархIаш ва из. Тхо чIоагIа раьза да цунна.

ДагадоагIа сона, цкъа автообъекте хьеделар тхо. Автобус ярга хьежа лаьрхIар. Тхо долча юхегIолла тIехволаш хинна Бекхан, тхо бIарга а дайна, сацар. Хьттар тхо фу деш да. Оаха леладер шийна хайча, дIавахaнзар тхона автобус яккхалца. ХIаьта, цу хана тхо цун бригадаца а дацар. Иштта дале а, из дIавохавалaнзар тха гIулакх даллалца.

Иштта я цун оамал, эшача моттиге оарцагIвоалаш. Цхьа хIама тIакхаьчача саг кIалвита дIагIоргвоацаш ва Бекхан. Масала бригадера штукатур-маляр Цокаева Тамара чуIе фусам йоацаш хала хьувзар. Низткъала дар цунна бовзаш-безаш болча е гаргарча наьхацига яха бийса яккха а. Из Iаткъар болх бара а. ПаргIатта салаIа моттиг йоацаш яр из. Тамарена шийна санна къувлар Бекхана а иштта из йисар. Цу гIулакха оарцагIваьлар из. Ше санна бола кхалнах болча общежите чуIе моттиг яьккхар цо Цокаевана.

ЗIамига бер нахага а дуташ балха ухар кхы цхьаькха штукатур-маляр. Из чIоагIа къувлар цунна. Берий беша шин бер дIачудала вIаштIехьдалацар кхалсага. Котикова зийр из цхьа сатийна йоацаш халар. Хайра, цунна фу къувл. Цига а хьайзар из, бер нанна дагадоалларгдоацаш гIулакх де. Цун бер берий беша дIаэцилга вIаштIехьдаьккхар. ХIанз сатийна болх беш я бера нана.

Бригадера дукха бола кхалнах юрташкара балха ухаш ба. ХIаьта, республике хIанз а юрташка массанахьа а газ чуйиллаяц. ТIаккха кхатила хIама эш. Иштта болча шин болхлошта кхатила кIори дахчеи нийсду бригадира.

Парте XXVII съездеи XIX Ерригсоюзни партийни конференцеи решенеш тIа белгал мадаккхара, Котикова эггара хьалха теркаме лоаттаду сага гIулакх, сага фактор. Саг ва долла хIама хьадер, цун дог-безам хиларга хьежжа ка йоалаш хургба цун къахьегам а. Дуккхача а даькъе бригадо ка йоалаш болх беш хилара бахьанех цаI да из а.

Массаза а хилац бригадана хан-ханнахьа маркхал, цемент, басар, кхыйола эша материалаш. Пкъаза бригадир ше оарцагIвала везаш хул уж лаха. Укхаза а Котиковна дагалаттар духхьала цхьа производственни болх хинна Iац. Ховш ма дий, хьадаьчунга хьежжа мара доагIаш дола алапи а хургдоацилга. Нагахьа санна уж материалаш ца хилча болх хьабе йиш мичай наьха, тIаккха алапи мича хургда лерттIа. Цудухьа, иштта моттиг эттача, ше материалаш лох Котикова. Дукха ха йоацаш цемент йоацаш йисар бригада. Шоашта снабженцаша цемент яга хьежаш вагIанзар бригадир. Кхычахьара цемент яйтар бригадана. Иштта хул кхыйола материалаш эшаш моттиг эттача а.

Ши-шегIа хьахиннадац Котиков Бекхан иштта гIулакхаца хилар, саг теркалвара оамал. Цо лийхад уж. ХIаьта, лехачоа кора а доагIа. Юххьанца из болх бе волавелар республике цIи хезача, Российски Федераце заслуженни гIишлонхо волча Цечоев Iаддал-Хьамида бригаде. Дуккхадар шин бригадирагара хьаIомадир цо. Къаьстта, ше тIаийца гIулакх бехктохкаме хета Iомавелар из.

Итт шу гаргга ха дIаяхар Котиков Бекхан мугIарера гIишлонхо волаш. Цу юкъа цунна дукха хIама дайзар балха тIа а нахаца мишта хила веза а. Из а вож а дика дайза вар Котиков 1978 шера бригадиралла хьожавеча хана. Цул тIехьагIа денз наха кулгалдара йоккха говзал Iомаяьй цо, яйзай наьха оамалаш, царна дагадоахкараш. Цудухьа хов цунна болх вIаштIехьбаккха, хьанна фу дикагIа карагIдаргда ховш нах къахьега дIаоттабе.

Котиков Бекхан алхха гIишлонхо, бригадир хинна Iац. Из хьехамча а воспитатель а ва. Цо дукха Iомабаьб къона болхлой, езаялийтай царна гIишлош яра професси. Цул совгIа, ше коммунист хиларга хьежжа, Бекхана бригадерча наха юкъе, политически кхетам балара болх а бу, лакх бу цар общественни сакхетам. Цо довзийт ши эзар шу дуза ха тIакхоачаш хIара советски дезал чуIе фусам йолаш хила беза аьнна, парте оттадаь декхар эггара хьалха гIишлонхошта доагIаш а из боккхача бехктокхаме гIулакх а хилар.

Котикова кхо ца деш дIалу шийна ховр, шин къахьегам советски обществана. Цо цIаккха а юкъагIдитадац ше декхарийла вола гIулакх. Производственни плане тIаийца декхараш хадданза кхоачашдеш хьавоагIа.

Дуккхача шерашка догцIена къахьегарахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи цунна еннай Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни гIишлонхо яха сийлен цIи.

«Чеченингушстрой» производственни гIишлон-монтажни объединене коммунисташа шоай партийни собране цхьа барт а болаш Котиков Берснакъий Бекхан XX-ча Нохч-ГIалгIай областной партийни конференце делегаталла хержав.

Р. ЧАХКИЕВА.

Арменена гIо дара хетадаь субботник

Укх деношка, 7-ча декабре, Iуйрийна 11 сахьат дала ткъаьх минут йисача хана Грозне а республика а бахархошта шозза вIаштта хоадела лаьтта агар. ЧIоагIа хиннадеце а, дикка унзара баьхабар цо нах. Цу юкъа цхьаккха сага ховш дацар лаьгIлуш латта талгIе мара из ца хинналга. Цудухьа чIоагIа хала хеташ, гIайгIа еш ладийгIар республика бахархоша Армене чIоагIа лаьтта аьга хиларах а цун йоккхагIа йолча городашка Ленинакане, Спитаке, Кировакане бахача наха цо Iалаьмате доккха хатар даь хиларах а бола хоам радиои телевиденеи гIолла хьакхайкабаьча хана. Дагадехар вайна массанена а вай республике, Дагестане, цул тIехьагIа Ашхабаде хиннача лаьтта агаро даь доккхий зенаш.

Беррига вай мохк, хIара советски саг шин керттера декхар лоархIаш вар хатар хиннарашта гIо дара шийна могаш дола дакъа юкъехьолга. Иштта хьал эттад вай мехка хIанз а, Армене халкъага из хало кхаьчача хана. Мехка массе миIингашкара Армене дIаухийт тIадувхар - когадувхар, техника, хIаьта иштта кхы мел долчунца нийсса 700412 счетагIа дIахьежаду ахча.

Халкъий доттагIала, вошала, къахетамеи дог лазаши хилара законегIа мехка дерригa адам оарцагIдаларал совгIа, армянски халкъа гIо дара средстваш гулъеш, техника а специалисташ а, наха мел эшар хьаккхуьйит Армене доазол дехьарча дуккхача мехкаша а.

Цу тайпарча хьале цIаккха юстара лаьттабац вай республика бахархой а. Дуккхача къахьегама коллективаша, къаьст-къаьстача наха шоашта могаш дола гIо ду хатар хиннарашта. Иштта, Грозненски хIамаш тегача производственни объединенера 1200 саг болх бе араваблар дIадахача шоатта дийнахьа. Шоаш цу дийнахьа даьккха 4000 сом алапи, тийга барзкъаш, гулбаь дикагIбола кога гIирс бахьийтаб цар Армене. Субботник долча дийнахьа къаьстта дика къахьегарца белгалбаьннараш ба кагирхой хьехамча, кхоалагIча участка мастер Берсанова Тамара, хIамаш тегар Маашева Залпа. Дийнахьара норма дикка тIеххоачашъяьй цар.

Вежараштa - эрмалошта гIонна лаьрхIа йола продукци кийчъеча шоай лоархIаме дакъа юкъедихьарех ба раскройни цехе къахьегаш бола Джанхотов Iабдули Казарянц Юрий Михайловичи. 60 процент тIеххоачашъяьй цар нормаш. Мастер Кирияк Раиса Петровна керте латтача нийслагIча участка коллективо а шин лоархIаме дакъа юкъедихьад гIо дара баьча балха. Укхаза къаьстта белгалбаьннарех ба Т. Мустапаева, А. Евлоева, кхыбараш.

СУРТАШ ТIА: 1) мастер Т. Берсанован хIамаш тегар З. Маашеван; 2) къахьегама ветеран, КПСС член Ю. Казарянци (аьттехьарвар), А. Джанхотови; 3) нийслагIча участке белгалбаьннараш (аьрдехьара аьттехьа); Р. Кирияк, Т. Мустапаева, З. Мудаева, А. Евлоева.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ГIУЛАКХАШ ТОАЛУШ ДОАГIА

Ши саг шоайла вовза пунт тух даа деза, йоах. ТIаккха мел даа дезаргда-хьогI из бIарчча ши коллектив вIашагIкхийттача? Тух мел диар хац сона бакъдда, мел ха зехьа йоайир-м хов. укх шера бIаьсти вIашагIтехача шин МПМК-рча гIишлонхоша цхьаннена шоллагIчо фу йоах ца ховш, хьалха шоай хинна ковнаш-карташ къувсаш, керда хьакимаш ца безаш. Из гIулакх чIоагIа Iаткъар производствана. ХIама ца эшшаш дIаьха ахка дIадихьар РАПО-на чуйоагIача керда вIашагIъеллача «Агропромстроя» объединенес цхьаккха хIама хьа ца дулуш, йоагIачарел ахаш а планаш кхоачаш ца еш. Бижа-м хIанз а бижабац укхаза цу «лазара» тIом, хIаьта а сона хет объединенера гIулакхаш тоалуш доагIаш санна. Керда хержача начальника М. Дударова, кхыча хьакимий сабар-сатем, цар оала хьехама, кхетама дош, болх-моттиг тоаяра цар тIалоаттабу безам байза хургба-кх наха.

Цудухьа дIаьхача ахкана хинна зе а юхаметтаоттадаьд коллективо, барт-цхьоагIо а чIоагIлуш йоагIа.

Итт бетта генподрядах гIишлон балхаш дара план 111 процент кхоачашъяьй коллективо. Шин низацца деча балхий яр — 115 процент.

Керда шу хьатIадалехьа эксплуатаце дIаяла кийчъеш дукха соцкультбыта объекташ я. Укх деношка болх бе йолалургья Гамурзиево яхача юртара фельдшерско-акушерски медпункт, Аьлти-Юртара ветбаклаборатори, Назранера бувзама контора, кхыяраш. Цхьа-ши кIира хьалха дIаенна керда медпункт болх беш я Наьсар-Керте. Сихденнад хIанзалца сеца лаьтта халкъа суд чухургйола здани хьалъечара балхаш а.

Дукха балхаш да лоаццача хана кхоачашде дезаш района совхозашка а. 1000 тонн доакъар чугIоргдола кхоаленаш а траншеяш а еш латт «Назрановский», «Маяк» яхача совхозашка.

— Керттера кхоачам, керттера низ тха болаш а ба, — йоах объединене начальника. — Кхы мел дар хьаде тха вIаштIехь а даргда. Керттера низ ба нах, специалисташ.

Ба а ба укхазара гIишлонхой йоккха опыт, кулг говзал йола говзанчаш. Лакхара разрядаш йолча штукатурай-отделочникий бIарчча бригада хьалкхеяьй Ленина ордена кавалера, цIи хезача гIишлонхочо Местоева ПятIамата. Шоай коллектива къахьегама совета председателалла а хержай из наха. Цун хьехамах боккхий мастераш а хинна хIанз шошоай бригадаш вIашагI а ехка болх беш ба йижарий Белхароева Мареми Макки. Эггара чоалханех долча балхаш тIа хул Шанхоева Тамарас кулгалдеш йола каменщиквий бригада. ЦIи хеза я коллективе Албогачиев Iумара комплексни бригада а.

Лоацца аьлча, сихха дегIайоагIаш, низ болаш йоагIа кердача объединене коллектив. Дукха гIулакхаш, дукха балхаш да совхозашка, юрташка цун тешамах диса, цунга хьежаш. Шин декхар кхоачашде из кийча а я хьагучох.

М. КАРАЕВ.

Мишта кхоачашду декхараш

ХЬАТIАДОАГIАЧА ШЕРА ЧОТАГIА

Ийс бетта Наурски района хьайбаш леладерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхар «Советская Россия» совхоза шурий комплекса къахьегамхоша. Шера план 3250 килограмм йолаш, итт бетта хIара кхоабача Iаттагара 3542 килограмм шура яьккхар цар, е соахка цу юкъа хиннaчул 249 килограмм дукхагIа.

Иштта хьаьнала болх бе малагIча таронаша вIаштIехьдоалийт ха безам болаш, укх деношка цу боахаме хилар тхо.

Конторана хьалхашка цIе байракх яр урагIъяхийта. Сентябрь бетта денз тIадоагIача шера чотагIа болх беш болча дояркий Бельчук Еленай, Калинина Мариий, Слюсарева Полинай, Исаева Хьавай, Хаджиева Амната сийна айяьяр из. Районе яьржача социалистически яхье хьалхара пхи моттиг яьккхай цар. Бельчука хIанзле хIара Iаттагара 4110 килограмм шура яьккхай. Цул дукха тIехьабисабац вожаш а.

Хьайбаш чулаттача хIара корпуса тIа хьалтеха хоза кийчдаь лозунгаш да. Доккхийча алапашца яздаьча цхьанне къаьстта а теркам тIаоз. «Кхоачашъергья вай паччахьалкхенна шура, дулх дIадалара планаш XX Нохч-ГIалгIай областной партийни конференци хьаелла ди хьатIаккхоачаш», аьнна да цу тIа даь йоазув.

ДIачудовл тхо цIеча уголоке. ЦIена, йIайха я цу чу. СалоIача хана сага мел эшар да.

Ферма заведующи коммунист Симченко Нинеи комплекса къахьегамхой совета юкъейоагIа Слюсарева Полинеи багIар телевизорга хьежаш. Iуйрийна шура йоаккхаш комплексе баьча балха итог а яь салоIаш бар уж.

— Тхо хьачудоагIаш, XX областной партийни конференци хьаеллача дийнахьа планаш кхоачашъе болхлой тIахьехаш лозунг бIаргадайра тхона. Фу карагIдаьннад шоана цу хьакъехьа? — аьнна оаха даьча хаттара Нинас укх тайпара жоп делар.

— Шура дIаялара шера план нийс беттан вурийтта дийнахьеи яь яьккхар оаха, хIаьта дулх дIадалара яр а кхоачашъяьй.

— Раьза дий шо Iуйрийна яьккхача шурийна? — хьаттача цо аьлар:

— ХIара кхоабача Iаттагара 4,3 килограмм шура яьккхай, е селхан Iуйрийна хиннaчул 180 грамм дукхагIа. ТIакхийттар кIезига я, аьнна хете а, ерригa хьанийцача 54 килограмм хул из. ХIаьта хIанз ферме бетташ бац кхо бIаьннех цхьа бIаь безткъеи ялх етт мара. Вож цхьа бIаьи шийтта лекъа ба. Сайрийна а иззал хилча дийнахьа яьккхар 8,6 килограмм хургья. Вешта хIара бетташ болчунгара яьккхар дIалаьрхIача шийтта килограммал совгIа хул. КIезига шура яц из. Цудухьа раьза ца хила хIама дац.

ДIа-хьа къамаьл даьчул тIехьагIа гучадаьлар дика болх бе новкъостал дер фуд. Из да эггара хьалха наьха къахьегам подрядагIа вIаштIехьбаккхар, совхоза администрацеца оттаьча договорага хьежжа, эшачунца хьайбаш леладераш тоъал Iалашбеш хилар. Цу гIулакхо къахьегамцара безам совбаьккхаб наьха.

Комплекса кулгалхочоа, специалисташта доагIа ахча а йоаккхача шурах, хьайбашта дулх тIакхетийтарах тийша да. Цудухьа планаш кхоачашъе коллектив оарцагIъяккхара низ дIакхоачарду цар. ДукхагIа йоахко ю шоай декхараш кхоачащдара.

Хьайбаш латтача корпусашка гIолла чакхдаьлар тхо. Лостам болаш, цIена, тоъал йIайха яр цига. Дика тоаденна дар доахан а.

Iай доахан кхабара оттаьча рационага хьежжа, хIара хьайбанна дийнахьеи буси 30 килограмм силос, 5 килограмм доакъара свеклаш, 10 килограмм ча, яьккхача шурий хIара килограмма шиша бIаь грамм кхоачийташ комбикорм, ма молла барда лу.

— Йол хIана яц рационе? — аьнна оаха даьча хаттара жоп луш, комплекса заведующе аьлар:

— Из дукха яц тхога. Цудухьа Iасилгашта, дахка кийчденнача доаханна мара телац из.

Дерригa доакъар лаьрхIача цехе кийчду. Масала, ча аьте силосаца, доакъара свеклашца эду. Цул совгIа, хьаьндара цунах тох кхы тIа а патока, карбомид, кхытайпа микрохIамаш. Иштта кийчдаь из юхе хIама ца юташ дуъ хьайбаша. Цудухьа дукха шура а лу.

Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха дезаш. ХIара корпусе хьайбаш леладерашта салаIара, хIаьта доахан деттача хана эша гIирс: флягаш, ведараш, кхыдар — лоаттадара лаьрххIа даь цхьацца цIа да.

Хьаьшка доакъар дуллилга ца лаьрхIача, комплексе деча дерригача кхытайпа балхашта механизаци яьй.

Цу тайпара, лерттIа болх бара эшачунца шоаш Iалашбарга хьежжа къа а хьег цу совхоза хьайбаш леладераша.

М. ХАМАТХАНОВ.

Культура болхлошта «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха Сийлен цIи яларах дола

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Культура даькъе дика гIулакхаш карагIдаларахи общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарахи «Нохч-ГIалгIай АССР культура заслуженни болхло» яха Сийлен цIи лойла.

Арсельгов Аюпа Йоакъапа — Наьсарен района Наьсар-Кертерча культура ЦIен директора.

Ильясов Адам Ансаровича — Гудермесски района Новогрозненски поселка берий художественни школа директора.

Масаев Абди Расуевича — Шаьла района ЗIамигача АтагIарча юрта культура ЦIен директора.

Плохотнюк Мария Исаевнана — г. Грозне центральни библиотека директора заместителя.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель

Х. БОКОВ.

Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь

С. КОЖУХОВСКИИ.

г. Грозный,
1988 шера 5 декабрь.

Рейд

Хила пIелг а бетташ

Безаме доацаш дар ноябра тIеххьарен декабра хьалхарен денош. Цахаддаш лоа е догIа делхар. Дуккхача моттигашка кIай «кIувс» бижабар.

Къаьстта хала ханаш я шурий фермайн комплексайн болхлошта тIакхаьчараш. Бакъда, хьайбаш Iангара дахара дика а шин ханнахьа а кийчо яьрашта дуккха аттагIа да уж, хIаьта аьхкийн гурахьен «шар лувсаш» баьгIарий гIулакхаш кертах мIараш хьекха езача дIакхаьчад. Мишта да Грозненски района цхьадолча боахамашка цу хьакъехьара сурт. Цох дувцаш я тха рейдови материал.

«Советская Россия» яхача колхоза фермана дIатIабода никъ сел дика хиларо цецдаьхар тхо. Дагадехар массехк шу хьалха укхаза хинна ийрча сурт. КIезига а мукъагIа йоачан хилча, машина-м хац тхона, трактор а дIайохалацар. Кхы дикагIа дацар ферма коара наькъаш а: дIа мел хьежача сангараш, кIоагаш, колд, Iодоассадаь латта кхо, Iолийга доакъар.

ХIанз гIулакхаш бокъонца хувцаденнад. Наькъашка жагIи асфальти биллаб, кхийнашта хьалхашка а царoагIонашца а гаьнаши зизаши дIадегIад. ХIаьта, укхазарча хьайбаш леладерий цIагIа чуваьлча, бокъонца тоам хул дега. МоллагIдола хьашташ кхоачашдулургдолаш да из. Цу чу я буфет, столови, сауна, цIе утолок, тайп-тайпара спортивни ловзараш.

— Сона хетачогIа, социальни даькъе де мел дезар кхоачашде аьттув баьннаб тха. Из хьалхарча аргIагIара декхар дар. ХIанз 220 бежана лаьрхIа помещени хьалъеш ба тха гIишлонхой. Дерригa балхаш тхоай низашца ду оаха, — йоах колхоза председатела Амхадов Сапар Ахмедовича.

Хилар тхо цу объекте. Пенаш хьалдаь а баьнна, тхов туллаш бар гIишлонхой. Чухьа шийла хургйоацаш хьалха ардакха бада а баь, тIаккха шифер тIатоха езаш ба уж. Шоаш хьадер дуккхача шерашка латтаргдолаш, дохаргдоацаш хилийта гIерт нах.

Шоай йоакхо яр жоп ца луш дитац хьайбаш леладераша. Безам тIабахийта, хьинар кхо ца деш къахьегаш ба уж укх шера. Цунна тешал да дIадахача Iай итогегIа цу боахама КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх енна хилар а.

Пачхаьалкхенга дулх дохкара 1988 шера план колхозо кхоачашъяьй октябра хьалхарча деношка. Шурах йола план а кхоачашъе гарга я укхаза.

Шурий-товарни ферма болхлошта юкъе яьржача социалистически яхье цахаддаш хьалхара моттигаш йоахаш хьабоагIа дояркаш Эльмурзаева Кульсум, Абдулазимова Тумиша, Исаева Хадишат. ХIанз, доахан дахка дIадолалуш мара доацача хана, 8—10 килограмм шура йоаккх цар хIара беттача Iаттагара. Районе а дикагIбола хьокхам ба из.

Бицлац укхаза Iул тоадара балхах а. Тхо колхозе долча дийнахьа укхазарча керттерча зоотехникаца Цамаев Мовсарца вIашагIкхета, къамаьл де аьттув баланзар тха. Из Донецки дикача фух дола шинараш доаладе ваха массехк ди дар. Цхьабакъда, Iул тоадара цаI мара боаца никъ из ба, аьлча нийса хургдац: Iемаб колхозе шоай племенной материалах пайда эца а.

Хьайоаккхача а паччахьалкхенга йохкача а продукце учет дика лелаю ферме. Боккха теркам тIабохийт дIачулуш йола шура хьалхарча сортагIа, дулх лакхарча категорегIа хилийтара. Цу хьакъехьа массарел лакхагIа хьокхамаш долаш къахьег арендникаша Эльмурзаев Саьлмарзас, Катаев Iаьлас, Дибиров Сулеймас. Цар доалдеш долча хьайбашта дулх тIакхетарга дIадодар планах долчул тоъал кIезингагIа да.

— Фу пайда ба дийнахьа 10 килограммал дукхагIа шура ца лучеи килограмм а кхы совгIа а дулх тIа ца кхетачеи хьайбах, — йоах цар. — Зе мара хIама хилац цох.

Ма дарра аьлча, хьалха цахаддаш зе деш хиннача колхоза хьайбай боахамо укх шера миллион сом совгIа цIена пайда бала тарлуш да.

ШоллагIа адрес — «Грозненский» совхоз. Укхазарча хьайбай боахамера хьал леладара хилара шеко йолаш дацар тхо. ХIана аьлча, фермашка дIа а кхачале, совхоза кулгалхоша чIоагIа бийцар тхона кхийнаши кхыдола гIирсаши тоадара гIишлон материалаш ца тоъаш шоаш хьега бала. Из бахьан дар массанахьа духьалтувсаш хиннар. Хеталора, совхозана цхьанне лаьрххIа «тийша болх» лелабеш санна.

ГIулакх ше ма дарра дувцаш хилча, хIанз а кийча яц укхазара фермаш хьайбаш Iангара дахара. Масала, царех цаI «ЙIовхал» аьнна цIи тилла я. Букарийирза, бер чакхдаллал Iурган доахка а чакх са доагIа а цун цхьан корпуса наIараш бIаргаяйча хайра тхона из цIи тиллар, геттара кIаьддаь аьлча, «зоакх» болаш саг хинналга. ЙиттIача пенаша, дехача кора бIалгаша, хийцца сердал чуухача тховно чура йIовхал лораяра деш хIама дацар.

Дийнахьа хьайбаш латтача моттиге гонга кхоаччаш хотта бар, дукхагIдола аьшкбетонни хьайнаш дехадар. ДIа мел хьежача — кхо, Iолийга ча, силос.

— Тхоай болх бе мукъа дац тхо, — яхаш леткъар бежа Iуй. — ДукхагIа гонашца, дагарашца, хержашца, хьастамашца да тха хьоашал. Фу дергда кхы гIо де, оарцагIвала саг ца хилча?

Массехк шу хьалха хьалъяь ча хьаьнду цех болх беш яц, хIаьта кормокухня чухиннача моттиге хIанз склад я. Бокъонца шийла да «цIе уголок» аьнна цIи тилла цIа. Цу чу теха уйнаш дохкаденнад, кот Iоловза йиш йоацаш сетт уж. Цхьан саьнга латт телевизор, пандари фатеи я укхаза. Бакъда, тамаш я-кх укх тайпарча хьалашка цар наьха самукъадоаккхаргдале.

Хьайбаш леладераша дувц доакъар во хиларах, из бахьан долаш шура чIоаттIа лаьгIъяларах. Тамаш я шера план кхоачашъе аьттув боале а. Ферме болх беча йийтта дояркех ахаш шоашта хьалхашка латтача декхарех лоархIабиц. ЧуIе моттиг йолаш бац бежа Iуй С-Х. Айгумови Б. Сулибанови. Доахан латтача помещене багIа уж, шоаш хьаяь электроплиткаш а оттаяь.

— ЧIоагIа чам боацаш да тха вахар, — йоах дояркас Саламова Нуржана. — Ферме дар шоашта гуш ма дий шоана. ХIаьта, тхо дахача Нагорное оалача юрта № 26 йолча тика чу хиннадий шо? Масала, хьадахь цига товар, продавец М. Бибулатова цу хана «салоIаш» хул. Машина сихха юхайода. ТIаккха автолавка тхо долча ца йоагIа куклий зама я. Мичахьара эца еза оаха кхачан продукташ, укх хоттагIа текхае колошкаш, хьамча иккаш. Из мара деций? Болх беш яц юртара баня, шийла я культура цIагIа, баьцадаараши соми эца моттиг яц. Ма дарра аьлча балха а цIагIа а цхьа «зурма» я.

Ала хIама дац, бакъ я доярка. Цу берригача кегаро паргIатта болх бе битац нах, доллача хIамах дог эккхийт. Дукха хаттараш отт хьалхашка? Фу деш ба «Грозненский» совхоза моттигерча РайПО кулгалхой? Царна довзаций укхаза этта хьал?

Кхы дега тоам бергболаш дацар «Атагинский» совхоза шурий комплексе тхона дайнар а. «Грозненский» совхозе хинна цхьадола сурташ дагадохийтар цо тхона. Ког дIа мел лайзача хотта бар. Цхьан моттиге бокъонца Iам латтар.

— Дукха ха я комплексана хьатIайоагIа хин лини хувца еза, — йоахар хьайбаш леладераша. — Турбаш мукхйнай, цудухьа каст-каста лелх уж. Цхьабакъда, цу гIулакха сагота волаш саг вац боахаме.

Болх беш яцар дукха рузкъа дIадахийта хьалъяь кормоцех, байна бIарг санна яр бытовкаш. Укхаза а йIовхал лураш наха шоаш хьаяь электроплиткаш я. Малав цар цIи йоаккхаргъяц ала йиш йолаш, пачхаьалкхенна Iалаьмате доккха зе а деш?

Помещенешка, доахан латтача моттигашка еха дукхагIйола решеткаш еха пархинг яьннай. Цудухьа боккха хотта эттаб цига. Дахка дезденна шинараш вIалла Iо ца дувшаш, бус а дийнахьа а уралатта дезача кхаьчад гIулакх. Хьайбаех дог лазаш саг вIалла ва а вий-те укхаза аьнна, хеталу цу тайпара хьал бIаргадайча.

Шу чакхдоалаш латт. Дуккхача къахьегама коллективаша дика совгIаташ кийчдаьд цунна. Бакъда, кIезига бац «хила пIелг бетташ» баьгIараш а хIанз тохабала дага боацараш а. Ла мегаргдолаш дий-те из?

М. ГАДАЕВ,
«Заветы Ильича» яхача газета болхло.

М. КАРТОЕВ,
тха спец. корр.

Ккачан программа: итогаши проблемаши

КЕРДАДАР ЮКЪЕ А ККУВЛАШ

Юртбоахама шу ший тайпара да. Календарь а ший да цун. Хьувкъамех кхаш доасделча чанкдоал из. Цун тIехьа вож долалу.

Тха районерча лаьтташкара хьувкъам а чубийрза баьннар морг ба. Халонаш ювцаргьяц вай. Ийица а варгвацар уж-м. къаьстта укх шера хиннараш ювца велча. ХьажкIа, коартол чуийца ялалехьа, лайво кIайдир кхаш а. ХIаьта а ахархоша шоай хур дир зе кIезигагIа хилийта гIерташ.

Хьажа вай Наьсарерча ахархоша Кхачан программа кхоачашъеча мел дакъа лаьцад. 26345 тонн кIаи хьажкIаши дIаеннай района совхоза укх шера. Планал 5345 тонн дукхагIа ялат да из. Из цифра кхы а совгIа хила мегаш я токашка йиса хьажкIаш дIаелча. Планах йоагIа 5000 тонн коартолаш а дIаеннай боахамаша. ТIехкхоачашъяьй шекара свеклай план а.

Во лелац хьайбай боахама отраслера гIулакхаш а. Итт беттарча итогашка диллача укх тайпара хьокхамаш да хьайбаш леладераша даьхараш. Дулх: шера план — 1750 тонн, дIаденнар — 2210 тонн. Шура а дукхха планал совгIа дIаеннай.

КIезиг-дукха анализ йича бакъахьа хет сона укх пятилетка хьалхарча кхаь шера а, хIана аьлча цхьан зIанара гIозарч мо шоайла дувзаденна да уж хьокхамаш, цхьан шера де ца мегар шоллагIча шеро юхаметта а оттадеш.

Цу юкъа дикка айеннай кхедеча хьувкъамий валови продукци. Хьалха дIаяхача пятилеткагa диллача 34,9 процент лакхъеннай из. КIезига-дукха лохбеннаб цунга дIабода мах а. Нагахьа санна 11-ча пятилетка шерашка юкъера лаьрхIача хIара шера совхозаша деш дола зе 2,2 млн. сомага кхоачаш хиннадале, укх шера цар беш бола пайда 2 млн. сомал кIезигагIа хургбац.

Фуд цу цифрашка тхо кхоачадаьр? Бахьан тахкара хало е езаш яц. Хозрасчетах, подрядах, арендах доалаш латта беркат да из. Коллективни подрядах хIанз болх беш я кхаш леладеш йола 89 подразделени. ХIаьта хьайбай боахамерча 42-нех 39 я цу хьисапе болх беш. Укх шера аренда никъ хержаб шоашта 12 коллективо.

Иштта я прогрессивни формаш юкъеярца , тха районе хинна хьалхара эргалонаш.

Къаьстта дика дIахьу шоай производстве керда формаш юкъе яхара гIулакх «Назрановский» совхозе. Цудухьа я цигарча хьокхамий цифраш а кхычахьарчарел лакхагIа. Ноябрь чакхбоалаш кхоачашйир, цу совхозо дулхи шурен Iаьдала дIаялара кхаь шера йоагIа планаш. ХIаьта дулх доагIачул 450 тонн дукхагIа а далар.

Ца хийттача тайпара аттача яьннай районера доакъара проблема а. Ер пятилетка йоалалуча хана низткъа мара 14 — 15 центнер доакъара единицага дIакхачацар фермашка Iалашдеш дола доакъар. Укх шера 28,9 центнер единицага дIакхаьчар из. Диза а паргIата а Iадаккха йиш йолаш да района хьайбаш.

ХIаьта а анализо хьахьокх тхоай йолаш йолча таронех оаха бизза пайда ца эцалга, цхьадола пайдане гIулакхаш дIадоладаьчча тассе дуташ. Массехк шу хьалха Астраханскн технологех шекара свекла хьалкхеергья, аьнна оарцагIбаьлар специалисташ. ТIаккха, цIаьхха дижар из гIулакх. Доакъара консерваци еш йола керда технологи ювца баьлар. Из а йицъелар. Иштта кхоачамбоацараш нийслу юрта боахаме. Дукхха йоацпаш хиннача районни партконференце а дийцар из дош.

Йоккхий бокъонаш, кортмукъале еннай хIанз боахама кулгалхошта, коллективашта. Госзаказа планашта новкъа хургдоацаш из дале, шоай хIама шоашта хеттача тайпара эргадаккха а дIаювш йола культураш хувца а йиш я цар. Бакъда, цига Iаяха ка ялац тха. Масала, ер массехк шу да генараш дика хилац тха кхашка яхаш, агрономаш леткъа. Со агроном вац. Хьалха-м во хилацар укхаза генараш. 7 — 10 центнерага дIакхоачар гектара тIара цар лу хьувкъам. ХIаьта а укх тIеххьарча хана лохденнад-кх цар хьувкъамаш. Лазараш хул йоах, кхача а кхачалехьа талха долалу. Да а да из иштта. ДIадувча фуна, хIаьта тайп-тайпарча химикаташца «кхоабача» лаьттай бехк бий а хац генарий гIулакх тIехьашка даьнналга. 1986 шера планах кхе а даь дIадала дезаш дар тхо уж 2650 тонн. Кхедаьрех 184 тонн мара хиланзар. Оарц даккха а тахка а дезаш хIама дар из. ХIаьта а доаггIача тайпара теркал ца деш дисар из дош. ШоллагIча шера а иззаа план яйтар лакхехьара. Кхедаьча генарех 1174 тонн мара хиланзар. КхоалагIча шера а хийцанзар план (вешта аьлча, укх шера). Кхедаьчарех 497 тонн мара хиланзар. Лоацца аьлча, цу культура гектара тIара луш бола хьувкъам укх тIеххьарча шерашка 6 — 13 процентага мара дIакхачац.

ХIанз цIенхаштта из дош айдеш а из гIулакх цхьан кога тIа даккха хьожаш а да тхо. Районе дика хул фуна хьажкIаш. Тхона бакъахьа хетар генараш дIадувш лаьтташ доа а ца деш, хьажкIаш дукхагIа хургйолаш гIулакх вIаштIехьдаьккхача.

И. БАЛКОЕВ,
Назрановски РАПО керттера экономист.

Оаха яздаьчун лерагIа

«ХIАНА БУ НАХА БОХАМ?»

Иштта корта болаш дар укх шера 22 сентябре «Сердало» газета тIа кепатеха Назрановски ПМК-105 мастера А. Измайлова письмо. Цу тIа автора дувцар ордер йолаше а ший дезал квартирера арабаха аьнна Назрановски райнарсудо яь решени ше харцахьа лоархIаш хиларах.

Цу хьакъехьа Нохч-ГIалгIай АССР юстици министра заместитела А. Котикова дайта жоп иштта да:

«Сердало» газета тIа кепатехача г. Назранерча Московски улицагIа, 27, № 65 йолча квартирера законагIа доацаш ше аравоаккхаш хиларах долча ПМК-105 мастера А. Измайлова письмо хьакъехьа Нохч-ГIалгIай АССР юстице министерствас хоам бу, М. Г. Горданов квартирера араваккхара долча «Назрановское» яхача РТП иска хьакъехьара дош 1987 шера 13 марта дийца а дийца Назрановски халкъа судо из дехар кхоачашдаьд, хIаьта М. Г. Гордановн цунца бахаш бола цун дезали квартирера арабаьхаб чуIе кхычахьа моттиг а ца луш.

Цу тайпара решени яьй судо Назрановски райнсполкомо енна ордер а йоацаш «Назрановское» РТП ведомственни цIагIарча квартире М. Г. Горданов чувахарах. НГIАССР Лакхехьарча суда граждански дешашта йолча судебни коллеге 1987 шера 21 апреле яьча определенегIа суда решени ца хувцаш йитай. Из решени кхоачашъяьй, лакхехьа хьоахаяьча квартирера М. Г. Горданов араваьккхав.

Назрановски райнсполкомо цу квартире чуваха ордер еннай ПМК-105 болхлочоа А. Измайловна.

НГIАССР Лакхехьарча суда президиума соцам материалаш тахканза хиларах цу деша хьакъехьа мел йола решенеш дIа а йоахаш, дош юха суде дувцийта оттадир. ШозлагIа дош дувцача хана суда гучадаьннад М. Г. Гардановна квартира законагIа хьежжа йоагIаш хьожаяь хилар, хIаьта «Назрановское» РТП дехар кхоачаш ца деш дитад.

Керда решени ярца дувзаденна М. Г. Горданова дош суде деннад, А. Измайлова ордер харцахьа лархIар а из квартирера араваккхар а дехаш.

Назрановски райнарсуда 1988 шера 12 сентябрерча решенегIа М. Г. Горданова а дехар кхоачашдаьд г. Назранерча, Московски улица, 27, № 65 йолча квартира хьожаеш А. Измайловна енна ордер бокъонагIа йоацаш а лаьрхIай А. Измайлов квартирера араваккха а оттаваьв, цунна кхычахьа чуIе моттиг а луш.

НГIАССР Лакхехьарча суда граждански дешашта йолча судебни коллеге определенегIа халкъа суда решени ца хувцаш йитай.

НГIАССР Лакхехьарча судера дош Назрановски халкъа суде кхаьчачул тIехьагIа да мел доагIар дергда А. Измайловна квартира ялара хьакъехьара суда решени кхоачашъяра.

НГIАССР юстице министерствас тIахьожам лоаттабергба из решени чакхъяккхара».

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГАВАНСКИ ЗАРИСОВКАШ

Советски автомобилаш чIоагIа лоархIаш а къердаш а я Кубе.

СУРТА ТIА: кубински столица Гавана цхьан улица тIа.

Г. ШЛЕВИСА сурт.

ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ЛОСТАМ — ДИАЛОГАГАХЬЕИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРГАХЬЕИ

Журналистски практике нийслу цхьан ханна царех язде атта а хала а дола темаш. Укх деношка цу тайпара тема хинна дIаэттар КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела М. С. Горбачева ВIашагIкхийттача Къамий Организаце даьча къамаьла йола реакци.

Цу эгтара хьалхарча откликашта анализ е атта дар, хIана аьлча советски кулгалхочун къамаьл теркал ца деш саг висанзар, хIаьта политически гIозарашка, общественносте, кепайоазон тIа дукхагIча даькъе позитивни реакци а яр цу къамаьла. Хала дар, хIана аьлча дукха йоккха йоацача газетни заметка тIа цу къамаьла хетадаь дукккхача бовзаш болча деятелашта хетар, кепайоазон материалаш, радио а телевизионни а репортажаш дIахьокха чIоагIа чоалхане хиннадаь.

Белгалдаккха доагIа, дунен халкъашта юкъерча эггара авторитетни йолча форуме советски кулгалхочо деча къамаьлаца керда моменташ хилар догдоахаш Малхбузехьа хинналга. Цунна йола ший тайпара гаранти — арахьарча политика сфере а дIаяьржа йолча советски обществерча перестройка процесс, из бахьан долаш СССР дипломатически балха норма а хинна дIаэтта йола, кхохкам кIаьдбараи герзаш дIадахараи пайдана йола майра инициативаш. Цар догдаьхар кхоачаш а хилар.

ХIанз массазлагIа хаьддача гIулакхащца дIачIоагIъю Советски Союзо ше дIакхайкаяь кхохкам кIаьдбареи герзаш дIадахареи программа. ООН трибуна тIара дош деннад гаргарча шин шера-ший цхьан оагIорахьарча порядкагIа советски герзащца кийчдаьча низий дукхал 500 эзар саги моллагIдар санна дола герзй кIезигдара хьакъехьа. Союзникашца дага а даьнна решени тIанйцай 1991 шу хьатIакхоачаш ГДР-ера, Чехословакера, Венгрера ялх танкови дивизи ара а яьккха царна расформировани ергйолаш. Цу мехкашка долаш дола советски эскар 50 эзар саг кIезигдергда, хIаьта герзаш — 5 эзар танк, СССР-ей европейски союзникийн территорей деррига европейски даькъ тIа кIезигдергда советски герзашца кийчдаь эскар 10 эзар танк, 8,5 эзар артиллерийски системаш, 800 тIема самолет. Гаргарча шин шерра дикка кIезигъергья иштта вай мехка Азиатски даькъ тIара советски Герзащца кийчдаьча Низий группировка а.

«Дега тIара хьаллоац аз из решени», — аьннад США президента Р. Рейгана, журналистий хаттарашта жоп луш. Советски инициатива позитивни мах баьб цунна метта январе КIайча цIагIа Iоховргволча Дж. Буша. Цу тайпара къамаьлаш деш ба укх деношка Малхбузен кхыбола лидераш а.

ХIанз дош сенах латт аьлча, из латт цу решенена цар луш дола жоп миштa хургда харах. Из решени, дукккхача обозревателашта хетачох, бокъонца тешавеш я герзаш Iоадара чотагIа а доацаш, компромиссни ларда тIа уж кIезигдара чотагIа кхерамзле Iалашъе гIерташ советски оагIув йолгах.

«Советски кулгалхочун къамаьл, — белгалдаьккхад «Гардиан» яхача английски газето, — ВIашагIкхийттача Штаташтеи цар малхбузенъ европейски союзникаштеи духьалъотта могаргдоаца тIахьехам ба». Деловой дунен реакци а я тамашийна: доллара обменни курс цIаьхха лакхъеннай Малхбузен валютни биржашка. Обозревателашта хетачох, из нийсденнад СССР тIеххьарча решенега хьежжа США «шоай оагIонгахьара жоп даланза яргйоацилгах», хIаьта цо, ший аргIагIа, военни бюджет а цунга хьежжа ВIашагIкхийттача Штатий еррига бюджетни расходаш а кIезигъярга гIулакх кхоачадар догдоахаш деловой гIозараш хиларах.

Бакъда тIатохаргда вай, советски инициатива кхытайпа реакци а хьалхьоаьъ хилар. «Крисчен сайенс манитор» яхача американски газето яздечох, М. С. Горбачева къамаьло корзагIбаьхаб Малхбоаленнеи Малхбузенней юкъера кхохкам мелбелар новкъа долаш, кхыметтел кхераш а бараш. Царна юкъе эггара белгала ба тIеххьара ярех а маьха эггара езагIа а йола герзий системаш кийчъеш бараш».

Шоай традиционни йолча сессе кхыча мехкащцарча гIулакхий министраш вIашагIкхийттача НАТО штабквартирерча хIанзарча хьала мах беш малхбузен обозревателаша язду, арахьарча политика ведомсвтвай кулгалхоша къаьгга кхетаду общественноста хетар, яхаш. Цар кхетаду, советски предложенешта доаггIаш дола жоп шоай дала дезаргдолга, хIаьта цхьадолча хIамашта шоаш лийрхIачох юхабовла безаргболга а.

Хано хьахьокхаргда конфронтацегара диалогагеи цхьана гIулакхаш леладаргеи довлара низ болаш йоагIача процессана США-си цар партнерашеи юкъе хьош дола дакъа мел доккха да.

ЧУКСЕЕВ. Виталий

ФУ ДАГАДОАЛ МАЛХБУЗЕН ЕВРОПАНА

Малхбузенъевропейски мехкий интеграце чоалхане проблемаш хIанз ювцаш я цар лидерий шин оагIонахьарча вIашагIкхетарашкеи тайп-тайпарча дукккхача оагIонашкахьарча форумашкеи. Иштта хилар укх деношка Родос яхача гречески гIайрен тIа пачхьалкхенаштеи правительствашти керте латтарий боараме хиннача собществай Европейски Совета сессе а. Цига дакъа лоацараштa. боккъалдар аьлча, 1992 шера ЕЭС членаш йола 12 пачхьалкхен доазонашка цаI йола чура рынок хьаяра план чакхъяккха, социальни даькъера цаI йола политика чакхъяккха, е кхыдола политически экономически интеграционни гIулакхаш тIаэца магавзар.

Аьттув ца балара бахьан массехк да. царех керттердар латт Европейски интеграце перспектива США-на ловчча тайпара ца хиларах. Масала, ЕЭС чура рынок хьайича Вашингтона торгово-экономически конкуренци чIоагIъялар кхерам болаш хиларах. Сел чIоагIа раьза бац океанал дехьагIа малхбузенъевропейций консолидаце кхыча аспекташкарча таронашта а. Боккъалдар аьлча, цхьа барт бац Малхбузен Европейски . мехкашта шоашта юкъе а. Иштта, Греци, ЕЭС хIанзара председатель, кхераш я цаI йола чура рынок хьайича Сообщества кIезигагIа дегIадаьхкача мехкашта негативно Iоткъам хилар. Социальни даькъерча цаI йолча политика проблемах аьлча, уж ювцача хана уйлаш тайп-тайпара хилар Франце президента Ф. Миттеранеи Великобритане премьера - министра М. Тэтчереи.

Родосе тIанйцача Деклараце тIа сессе дакъа лоацаш хиннараша, Вашингтон «тее» гIерташ, белгалдаьккхар, цаI йола рынок Малхбузен Европах чIоагIале е гIерталга а доацаш цхьана гIулакхаш леладарап США — цара бувзамаш айхагIа хилийтараи деш хIама хилар. Родосе хиннача сессена комментареш еш, «Гардиан» яхача английски газето белгалдоаккх, дискуссеш йолча хана «цIенхаштта бартабоацаш, тайп-тайпара наькъаш хьахьокхаш хинна хилар», ЕЭС членаш долча мехкий перспективаши цаI йола чура рынок хьаяра наькъаши бе-бе хилар.

Сообщества Европейски Совета Родосе хиннача сессе санна цунна тIехьа Париже хиннача Малхбузенъевропейски Союза Ассамблея (Бельги, Великобритани, Итали, Люксембург, Нидерландаш, ФРГ, Франци, хIаьта иштта дукха ха йоаццаш мара дIа ца къаьста Испани а Португали а чуйоагIаш йолча тIема - политически группировка) сессе а шерра ювцаш хиннача кхыча проблемех яр Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъерча гIулакхий проблема а. Шинна форуме къоастаяьй Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъера политически диалог а цхьана гIулакхаш леладелга а дегIадоаладара, герзаш кIезигдара перспективаш. ЕЭС Ассамблея сессе къамаьл деш Франце кхыча мехкащцарча гIулакхий министра Р. Дюмас белгалдаьккхад, Малхбоаленнеи Малхбузеннеи юкъе тайп-тайпарча доакъошка диалог яра шерра перспективаш хIанз Европе хьаелалуш хилар: герзаш дIадахара, тешшами кхерамзлеи чIоагIъяр, экономически цхьана гIулакхаш леладар, сага бокъонаш лораяр. Цунца цхьана цо а сессе цхьаболча кхыча доакъошхоша а дийцад тIема кийчон даькъе а герзаш хьадеча «цхьана гIулакхаш леладелга» шердара а малхбузенъевропейски мехкий низаш дIахо вIашагIтохара шоаш тIехьа хиларах.

ПАХОМОВ Николай, (ТАСС).

ПНР. «Миракулум» — иштта цIи йолаш я бытовой химе товараши парфюмерно-косметически изделеши еш йола эггара хьалхара ярех цхьана хьаяь советско-польски предприяти.

Цунна йола база я «Поллена-Миракулум» яха Краковски парфюмерни фабрика. Цун продукци Советски Союзе дика йовзаш я. Отрасле къаьнагIа ярех предприяти я из. Шеръяра а цунна модернизаци яра а 1975—1987 шерашка чакхдаха оттадаь гIулакхаш юкъагIдаьха хиннад капитальни вложенеш кхоачам боллаш ца хилар бахьан долаш. Цхьана болх беш йола предприяти хьаяро таро хулийтаргья керда мощносташ болх бе йолаялийта, фабрика технически эргаяккха, изделей ассортимент шеръе а йIаьхегIа хилийта а. Фабрика шеръяра а эргаяккхара а СССР-о оборудовани, материалаш, кредиташ тел. Продукци йохка лерхIаш я Советски Союзеи Польшеи санна кхоалагIдолча мехкий рынкашка а.

СУРТА ТIА: «Поллена-Миракулум» яхача фабрика цехе.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ХЬАН ЧОТАГIА ДЕГIАЙОАГIА ШАНХАЙ

Пхи шу хьалха, ший денал хьал а хьоадаь, ахархочо У Цзиньгуана йитар ший юрт, дезал а тIехьа Шанхае дIавахар, вIаьхий хилар догдоахаш.

— ХIаьта, са киса дерригa а 400 юань мара дацар,— йоах Ус. — ХIанз гIулакх кхыча тайпара да — хIанзле а 30 эзарнел дукхагIа даькхад. Цу тайпара, ер город «дошо ганз» а хинна дIэттай сона, каяьннай.

— У Цзиньгуань санна бараш Шанхае ши миллион гаргга ба. Прописка а йоацаш йIаьххача хана городе бахача цу нахах «лелаш бола баха нах» оал. Керттерча даькъе уж ба юрта дезала подряд дIайолаяьчул тIехьагIа де хIама доацаш биса ахархой. Бакъда, болаш ба деша баьхка, гаргарча нахах бIаргтоха баьхка, йоккхийча городашка нах мишта бах хьажа баьхка нах а.

«Лелаш болча нахах» кхаь даькъах ши дакъа бараштa де хIама корадаьд: базар ю, мебель тоаю, урсаш ирду, боамбе ювргIаш ду, нувхаш дIайоах. Кхо бIаь эзар гаргга бола нах гIишлош хьалъеш ба.

Шанхае баха хайшача дукхабараштa дийнахьа 15 — 20 юань доаккхалу — из да пачхьалкхен предприятешка болх бечеи гIулакхерчеи нахага кхоачачул ялхазза дукхагIа. Царна юкъе я маьре йодаш шийна хIамаш эца ахча даккха ши шу хьалха Шанхае ена 19 шу дола Гу Юньфан а. Из фуаш дохкаш я. Шийна кхоачамхиллал ахча хIанз а даккха кхийна деце а, цун гIулакх во дац.

Из цхьа оагIув мара яц. Баха хьатIаухаш хиларо готъю 12 миллион саг вахача Шанхаера фусамаш, транспорт, медицински гIулакх делга. Зуламаш дукхагIа ду. Цул совгIа, Шанхае вена, городе вусаш волча сага 600 юань ший казнера дIатIадахийта а деза.

ХIаьта, демографически проблемаш тохкача специалистaша йоах, иштта а йиза йола йоккхий городаш укх гаргарча хана юрташкара ухача наха кхы тIа хьалъюзаргья. СтатистикагIа Китае хIанз бахачара кхычахьа баха дIауха нах хIара дийнахьа юккъера лаьрхIача шовзткъе итт миллион саг ва.

Укх шера октябре Шанхае дIаязбир «лелаш бола баха нах». Городерча Iаьдала хетачогIа, цо новкъостал дергда кхыча моттигашкара хьатIаухача наьха хьакъехьара проблемаш къоастаяра.

(Синьхуа—АПН).

Берлина юхера птицефабрика

Укх деношка, ГДР-е гIолларча сай архивага хьежаш, сона корайир газетни вырезка. Из дIайолалора укх дешащца: «Республика хIара вахача саго шера дуъ: 96 кг дулх, 15 кг даьтта, 6 кг нахча, 100 литр шура, 100 кг гаргга баьцадaараш, 300 фуъ».

Уж толамаш мишта даьхад цхьан материала тIа дувца хала да. Вай укхаза дувцаргда, укх мехка промышленни кIийлен тIа оттадаь дола, коа тIара оалхазараш леладара гIулакх дегIаахарах. Цул совгIа, хIанз дуккха ха йоаццаш се ГДР вахача хана Берлина гаьна йоаццаш, Бернау яхача моттиге уллача птицефабрике а хиннав со.

1968 шера хьалъяьча предприятена кулгал деш Хильтруд Людке йола ер 13 шу да. 20 шу балха стаж йола дипломированни специалист я из.

— Тхо долча, — йоах директора, — къахьегаш 400 гаргга саг ва. «Индустриалле Тирпродукцион» яхача республикански птицеводчески комбинате чуйоагIача 35 предприятен юкъе йоккхалга диллача юккъера коллектив я тха яр. Тха специализаци фуаш ду котамаш кхабар я. Бролераши кIоригаши лелаяр тха гIулакх дац. Фуаш деш йола котамаш а партнерашкара эц оаха. ХIанз тхога уж 650 эзар я. Цар хIаране шера юкъера лаьрхIача 250 фуъ ду. ДIадолалуча хана 200 фуъ дора хIара котамо.

Укхаза директора дувцара юкъе а нийкха, сона хетачогIа, ГДР-е цу отрасле балха таханара боарам кхы а дикагIа белгалбоаккхаш йола цифра йоалаергья аз. Статистика тешалагIа 25 шу хьалха хIара яхкача котамо юкъера лаьрхIача шера 135 фуъ мара дицар, вешта аьлча, хIанз дечул шозза гаргга кIезигагIа.

Уж хьокхамаш хилар, Мербице, Галле гаьна йоццача, птицеводчески боахама иследовательски институто, теркам тIабахийтта, хIаьта керттердар, дагалоацамга вугаш бола дукккхача шерашка ерригача республика масштабах баь болх бахьан долаш. Цу балхо аьттув балийтар цар кIайча леггорна — ГДР-рча яхкача котамий керттерча породан — керда тайпа кхолла а. (Белгалдакха деза, мехка яхкача 26 миллион котамашта юкъе 1,5 миллион мара царех йоацаш яц). Еза белгалонаш чоалхане харжарца институте болхлоша яьхай 1800—1900 грамм йолеи (хьалха хиннарел 300 гр. кIезигагIа) цунга хьежжа дуар а кIезигагIа долеи (хIаьта фуаш гIаххьача боарамагIа а долаш) особеш.

Фуаш дукхагIа деш йола котамаш кхоллара болх СЭВ гомача бе аьнна, тIадилладар республика, хIаьта укх тIеххьарча шерашка кердача породан лоархIаме дакъа СССР, ПНР, ЧССР, НРБ кхахьа а доладеннад.

— Иштта «плодовитость» йолаш, — дIахо дувц Х. Людке — оаха шера 140 миллион фуъ дIачулу пачхьалкхенна, цхьабакъда из а юххера доазув дац. 1990 шера цу цифра тIа кхы а 10 миллион IотIакхетаргья. Декхар кхоачашде гIо дергда оаха е лерхIача предприятен реконструкце а иштта производственни процесса дIахо рационализации автоматизаци яро а. Кхы а лакхагIа хургья хьатIайоагIача пятилетка план.

МалагIа бахьан да цун?

— Цун бахьан да, — йоах директора, — тха продукци духхьал республика столицана лаьрхIа йолга. ХIаьта Берлин, ховш ма хиллара, дегIаухаш йоагIа. Иштта айлу цунна хьалхашкара тха декхараш а. ХIаьта а, тха керттера декхар айхха производство алсамъяккхар хинна Iац. Къаьстта боккха лоархIам болаш да къахьегамга дIадодачунни бухсоцаш хьахулачунни эггара дикагIча соотношенега кхачар. Къаьстта тхона, кхыча моменташта юкъе производство дегIаахарца некондиционни фуий дукхал айцаллийтар да из. ХIанз тхо долча 12—13 процент хул царех. Иштта йиса еза из процент тIехьагIа а.

Фуаш Iалашдар-м предприяте балха цхьа оагIо мара яц. Кхы кIезигагIа лоархIам боаца шоллагIъяр — уж эшача дIадахьийтар.

— Ма дарра аьлча, тха фабрика вIалла ца соца двигатель санна я. — яхаш ела къеж Хильтруд Людке. — ДIадахьийта тхо тIехьдисача цу сахьате хьаIов фуаш. ХIара дийнахьа ах миллион фуаш дIакхухьийте а, уж хьаIац тха иразa. Мухь кхухьа шийтта грузовик чуйоагIа тхоай автопарк хиларо кIалхардоах тхо. ЦхьаннегIа а тийша дац тхо. Водителаш продукци дIахьоча хана лоацагIа болча наькъ тIа гIолла дIабахе, хIаьта юхабоагIаш яьсса тара а яхьаш, боагIа. Яьсса лелац тха машинаш. Цу деррихне зехьа йоаяц ха а доагор а. Цу тIа клиентура а кIезига яц тха: 70 кауфхаллеи (универсам) 250 тикеи.

Йохара атта йоацачеи, хIаьта а кIаьдачеи пластиках яь, дIа-хьа хьоча хана вIалла фуаш доха ца дохийташи, дукккхаза пайда эца йиш йолаши йола массехк бIаь яйга коробка чуйодача контейнерашка кхухь уж дерригa фуаш тикашка дIа. Уж коробкаш наха лораю. шоаш цIаьккхаза тика тIа болхача хана шоашца уж а дIахьу. Тика наIар тIа, лаьрххIача емкостача IовIашкаоттаю уж. Цу коробкех вIалла компенсаци яла ца езе а, царех цхьаь цаI йохаяь е дIакхесса улаш яйнаяц сона.

Иштта, Iилман йоккхача идеяца бувзам а болаш, дика вIаштIехьбаьнкхача балхо, кIоа тIара оалхазараш леладеча санна кхычахьа а, аьттув боалийт. ГДР баха нах дикачеи кердачеи продукташца Iалашбара проблема къоастае. Уж продукташ яара дунен тIа хьалхарчарех цхьа моттиг я хIанз ГДР-га.

И. ВЛАДИМИРОВ,
АПН спец. корр.

КАЗАХСКИ ССР. Писатела цхьатарра дика хов казахий, эрсий, немций мотт. Из цун дика говзал гуш я творчески балха тIа. Цо язъяь я казахийи немцийи метталара эрсий метта тIа яьха дика переводаш, уж 150-нел дукхагIа я, иштта я цун ший художественнии литературно - критическии сочиненеш а. Писатель хьалкхийнав казахий юрта, йистельккхай казахий школа. Ше ваьхача а хьалкхийнача а халкъа мотт безаш, цун истори, культура, этнографи кIоаргагIа довза ловш хиларо къоастайир цун вахара кхел. Казахски педагогически института филологически факультет йистеяьккхачул тIехьагIа Герольда цIенхаштта хьалоац переводчески гIулакх. Тахан цун цIи шерра йовзаш я республике литературни наха юкъе.

Ткъо шу совгIа ха я Герольд Карловича казахски писателца Абдижамил Нурпеисовца доттагIал леладу. Переводчико къахьегар бахьан долаш цун творчество мехка меттел доазол дехьа а яйзай, хIаьта «ЦIийи хьацари» яха трилоги бахьан СССР Паччахьалкхен преми а еннай цунна. ХIанз Г. К. Бельгера творчески багаже казахски метталара ткъаь пхенел тIех переводаш я.

Касталашха «Жалын» («Ала») лхача республикански издательстве арахецаргда Г. Бельгера «Гетеи Абайи» яха сборник. Цу тIа дувц Малхбузерчеи Малх боалерчеи сийлахь-боккхийча поэтий творчество духовни цхьана южаш хиларах.

СУРТА ТIА: 1) (аьрдехьара аьттехьа) СССР Паччахьалкхен преме лауреат, Казахстана халкъа писатель Абдижамил Нурпеисови Герольд Бельгери керда книжка дувцача хана.

2) Казахстанеи гаьнна цул арахьеи довзаш да Г. Бельгера дуккха дола книжкаш — переводаш, тохкамаш, ший йола литературни произведенеш.

В. ЗИНИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Са даьхе—СССР

«Са Даьхе — СССР» яхача Ерригсоюзни туристско-краеведчески экспедице дакъа лоацаш хилар республика дуккхача школашкара дешархой. Тайп-тайпара балхаш да цар дераш. Масала, къонача краеведаша къахьегама предприятей летопись ю, пионерски а комсомольски а организацей истори тохк, исторически, йицлургйоацача моттигашка экскурсе ух, тIема ветеранашца вIашагIкхетараш ду.

Иштта, Наурски района Чернокозовски юкъерча школера отряд «В. И. Ленини Нохч-ГIалгIайчен мохки» яхача темагIа болх беш йолаш гучадаьлар, Ленин бIаргаго ираз хинна, Кавказе Советий Iаьдал оттадеш дакъа лаьца саг М. Синельников Наурская яхача станице вахаш волга. М. Синельникова дукха дийцар дешархошта Ленинах а революционни шерашка хинначох а лаьца.

Ленин ваьхача моттигашка — Ульяновске, Ленинграде экскурсе бахар дешархой.

ШоллагIа шу да «Ленина соратникаш — Къулбаседа Кавказе» яхача темагIа г. Грознерча № 15 йолча школа - интерната «Искатель» яхача отрядо лехамаш ду. Отряда членаш хилар Мужечарчен Орджоникидзевская яхача станицерчеи музеяшка. Цар вIашагIкхетар хилар поэтаца Озиев Салманаца, дукха кердадар а безам тIаозаш дар а дийцар С. Орджоникидзе соратниках А.-Г. Гойговх а Чукотке Советий Iаьдал оттадеш хиннача Мальсагов Йоакъупах а лаьца.

Гудермесски № 1 йолча юкъерча школера пхи отряд шоай городерча предприятей летописаш еш я.

ИттлагIча «Б» классера дешархой мединструментий завода истори тохкаш ба. Цу завода хьалхалаттача болхлоща Г. Кириченкоца, Г. Солисоненкоца, В. Кобелевайца вIашагIкхетараш а хилар дешархой. Цу тайпара лехамий балхаш дIахьу Ассиновски № 2 йолча юкъерча школерча 9-ча «А» класcерча дешархоша а. Касткаста тIема а къахьегама а ветеранашца, къахьегама хьалхале лелаерашца вIашагIбетталу уж. Школан 25 шу дузача денца дувзаденна «Ассиновский» совхоза болхлой тIема а къахьегама а сийлен цIа хьадийлад школе.

Дешархошта тIема-патриотически а интернациональни а кхетам балара боккха лоархIам болаш гIулакх да из.

Комсомола 70 шу дизарца дувзаденна «Комсомол — парте гIонча» яха экспозици кийчйир цу школе лехамаш деча группо.

Р. ТОРШХОЕВА,
НГIАССР халкъа образоване министерства къонача туристий республикански станце методист.

Назране а хилар агитпоезд

1989 шера 21 февралe 10 шу доал ВЛКСМ ЦК «Агитпоезд» яха цIермашен вай мехка гIолла го баккха наькъа тIа яьнна. Цун кулгалхо ва Галязимов Вячеслав. «Перестройка пропагандист», аргдар аз-м цох. Кагирхой вахаре демократизаци, гласность кхайкаеш лелаш цIермашен я из.

Укх шера 18-ча ноябре Назране кхаьчар из. Духьала бахар хьаьшашта ВЛКСМ райкома болхлой, активисташ. ГIалгIай къам даим хиннад хьаьша хозача, дикача гIулакхашца тIаэцаш. Сискал-кIодарца тIаийцар назрановцаша шоай беза къона хьаьший а. ВЛКСМ райкома шоллагIча секретара Экажев Аюпа хьалхашкадихьар царна фусам дай шу. Йолаелар пандара оаз. Детташ тIоараш а долаш дIадоладелар машиннаькъа станце хьаьший сийна оттадаь ловзар.

Геттара гIаддахар тхо хьаьшашцара гIалгIай поэт Торшхоев ИбрахIим бIаргавайча. ИбрахIим Москве ваха 12 шу да. Назрановски района Аьлти-Юртара ва из ше. ЦIаьхха дагаехар массехк шу хьалха из а волаш хинна тхоай комсомола слет.

Цо язъьяча «Назранка» яхача стихотворенеца дIайолайир оаха из слет. Тхона, № 2, 3 йолча Назранерча школашкарча дешархошта ший стихаш йийшар ИбрахIима цу хана.

Агитпоездаца ба Iилманхой, лектораш, пропагандисташ, маркаш Iоаераш, комсомольски болхлой.

Дукхача дешархошта «Сабарде Iа!» яха фаьлг хьекхар «Агитпоезда» видеосалоне.

Компьютерий класс йолаш цхьа вагон яр. Тха дешархошта тайп-тайпара компьютераш йовзийтар Преображенский Александра.

— Ма дика дар-кх хIара школе цхьацца класс мукъагIа царца кийчъяь хилча,— аьлар № 3 йолча школа хьехархочо Льянова Хадчата.

Дукха бар хьаьший болча баьхка Ахриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» яхача заводера, трикотажни фабрикера, района кхыча предприятешкара кагий нах, мехкарий. Уж шоаш а хилар предприятешка хьоашала ухаш. «Электроинструмент» заводе шоай программа хьокхаш хилар Тюменера эстрадни миниатюрни театр.

Перестройках лаьца шийга даьча тайп-тайпарча хаттарашта хоадам болаш жоп а луш къамаьл дир «Советская Россия» яхача издательства редактора Кузьмический Анатоле.

Цу цIермашенаца вена вар Турдалиев Казим а. Ше узбек ва из. Бакъда, гIалгIай вахарах-леларах дукха ховра цун. Дукха лаьттар тхо цунца къамаьл деш, цо деча хаттарашта жоп луш.

Казима ха ловра наьна мотт мишта Iомабу района школашка, масса къамех бола нах бах республике, гIалгIай мелаб.

Агитпоезд яхар. Из дикача наькъ тIа хийла. ХIаьта, сона хатта лов тха районерча школашка хьажа ухача республика хьакимашка: фу бахьан да Назранерча школашка компьютераш ца хилар, хIанад цу хьакъехьа берий хьал селла къе? Компьютер фуй хац тха районерча дешархошта.

Массавар оарцагIвала везар цу гIулакха, хIара районерча школе цхьацца класс мукъа уж чуйолаш хургйолаш.

Цкъа хьажачул тIехьагIа шозлагIа а ухар дешархой цу «Агитпоезда» тIарча компьютерашка хьажа. Селла царца безам болаш дар бераш...

З. ЦОЛОЕВА,
ВЛКСМ Назрановски райкома болхло.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

13 ДЕКАБРЬ, ШИНАРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Дунен гонахьа» яха киноальманах.
9.35 — «Делай с нами, делай как мы, делай лучше нас» яха передача.
10.35, 15.30, 16.55 — «Кердадараш».
10.45 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
15.40 — «Эх, гуляли казаки» яха «Кубанка» яхача иллеи халхареи халкъа ансамбла концерт.
16.05 — «Юртара горизонташ». «Такие возможности» яхачеи «Проводы зимы» яхачеи документальни фильмай премьера.
17.00 — «Шесть снежных дней» яхача берашта долча художественни фильма премьера.
18.10 — Поэзе минуташ.
18.15 — «Играй, гармонь» яха передача. Перерыве (19.05) — «Тахан дунен тIа».
20.05 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Декабрьские вечера. Иоган Себастьян Бах» яхача фильм-концерта премьера.
22.50 — «Тахан дунен тIа».
23.05 — Баскетбол. Кубкаш лелаечар кубок. МаIанах. «Цибона» (Югослави) — «Жальгирис» (Каунас). Югославера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Константин Батюшков» яха Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Дезала вахара этикеи психологии. 9-гIа класс. «Он, она ...и проблемы» яха передача.
9.05 — Французски мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Информатикеи вычислительни техникеи лардаш. Делопроизводствои ЭВМ-и.
10.35, 11.35 — Географи. 6-гIа класс.
11.05 — Французски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.05 — «Счастливый берег» яха художественни фильм (ПНР).
12.30, 23.20 — «Кердадараш».
13.35 — «Дружба, шагнувшая через века» яхача документальни фильма премьера.
17.25 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.30 — Телефильм.
17.45 — «Юные огнеборцы» яха передача.
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «УнахцIено».
18.40 — «Собой поэта заслонив» яха документальни фильм.
18.50 — «Негатив». Критически журнал.
19.05 — «Заманхо» (гIалгIай меттала).
19.35 — «Нохч-ГIалгIайче».
19.05 — Къамаьл ду XX областной партконференце делегаташа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Почта Цап Царапыча».
20.25 — Реклама.
20.30 — «Музыкальни киоск».
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Н. Долинина. «Истцы и ответчики» яха телеспектакль.

14 ДЕКАБРЬ, КХАЬРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Н. Долинина. «Истцы и ответчики» яха телеспектакль.
10.05 — «Днепряне» яхача фольклорни ансамбла концерт.
10.35, 15.30, 17.15 — «Кердадараш».
10.45 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
15.45 — «Пятилетка: гIулакхаши нахи». «Барьеры на старте» яхачен «Звенья одной цепи» яхачеи документальни фильмай премьера.
16.30 — «Здравствуй, музыка!» яха передача.
17.20 — «Пекарь и лентяй» яхача мультфильма премьера.
17.30 — «Звучит, звучит канкляй» яха Вильнюсера передача.
18.15 — «Вэй беш».
18.40, 23.15 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Встреча деловых людей в Концертной студии Останкино» яхача циклера 1-ра передача.
20.00 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Илли-88».
22.05 — «Д. Лихачев. Я вспоминаю...» яхача документальни фильма премьера.
23.30 — «Экспресс» яха концертни ансамбль.

II ПРОГРАММА

8.40 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Командую флотом. Шмидт». яха Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Информатикеи вычислительни техникеи лардаш. 10-гIа класс.
9.05 — Немецки мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — «Полезные ископаемые СССР» яха передача.
10.35, 11.35 — Общи биологи. 9-гIа класс.
11.05 — Немецки мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.05 — «Как нам грядущее дается...» яха документальни фильм.
13.30, 23.05 — «Кердадараш».
13.35 — «Мир вашему дому» яха телефильм. 1-ра сери.
17.15 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.20 — «Они служат во внутренних войсках» яха документальни фильм.
17.50 — «Депутатски гIулакхаш» (гIалгIай меттала).
18.20 — Киножурнал.
18.30 — «Iалам лораде» (нохчий меттала).
19.00 — Фильм-реклама.
19.05 — «Нохчий мотт Iомабу». (Юхагойтар).
19.35 — «Нохч-ГIалгIайче».
19.50 — Къамаьл ду XX областной партконференце делегаташа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Винни-пух идет в гости» яха мультфильм.
20.15 — П. И. Чайковске цIерагIча Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреаташ. К. Родин (виолончель).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.40 — ДоттагIий экран. «Тридцать случаев майора Земана» яхача серерча «Господин из Зальцбурга» яхача художественни фильма премьера. (ТВ ЧССР).

15 ДЕКАБРЬ, ЕРА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — «Хьасташ».
9.05 — «Кот Котофеевич» яхеи, «Крылатый мастер» яхеи, «Шаро-фотограф» яхеи мультфильмаш.
9.35 — Сага институт.
10.35, 15.30, 17.20 — «Кердадараш».
10.45 — «Джейн Эйр» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
15.45 — «Музыкальная сокровищница». Н. Римский-Корсаков. «Шехерезада» яха симфонически сюита.
16.30 — «Энергия» яхачеи «Мышление без инерции» яхачеи документальни фильмай премьера.
17.25 — «...До шестнадцати и старше» яха передача.
18.10 — «Саги закони».
18.40, 23.35 — «Тахан дунен тIа».
18.55 — «Встреча деловых людей в Концертной студии Останкино» яхача циклера 2-гIа передача.
20.05 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Тхо долча Останкине». Спорт телеэкрана тIа.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Полоцкая жемчужина» яха Iилма - довзийтара фильм.
8.35, 9.35 — Природоведени. 3-гIа класс.
9.05 — Испански мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — СПТУ дешархошта. Общи биологи. Искусственни отбора творчески роль.
10.35, 11.35 — Биологи. 7-гIа класс.
11.05 — Испански мотт. Iомабу 2-гIа шу.
12.05 — «Господин из Зальцбурга» яха художественни фильм (ЧССР).
13.20, 23.00 — «Кердадараш».
13.25 — «Сиваш: проблемаши перспективаши». Красноперекопсерча экологически обстановках.
13.55 — «Мир вашему дому» яха телефильм. 2-гIа сери.
17.30 — «Кердадараш» (гIалгIай меттала).
17.35 — Эргалоний наькъегIа (нохчий меттала).
18.05 — Документальни фильм.
18.25 — Нохч-ГIалгIайче — туристий мохк.
18.35 — Арендни подряд: проблемаши решенеши (Сунжа АПО) (гIалгIай меттала). Прямой передача. Телефонаш: 2-26-68, 2-93-92, 2-01-65.
19.25 — Фильм.
19.35 — «Нохч-ГIалгIайче».
19.50 — Къамаьл ду XX областной партконференце делегаташа.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Дед Мороз и лето» яха мультфильм.
20.15 — «Советски Союзе гIолла». Киножурнал.
20.25 — Реклама.
20.30 — Массаненеи хIараненеи». Фусамаш дIа-хьа екъача социальни нийсхон проблемаш. (Архангельск).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — ДоттагIий экран. «Любовь всего дороже» яха художественни фильм (СРР).

16 ДЕКАБРЬ, ПIАЬРАСКА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Киноафиша.
9.35 — «Золотые ворота» яха берашта бола музыкальни фаьлг. ЧССР-а передача.
10.25, 15.30, 16.35 — «Кердадараш».
10.35 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 5-гIа сери.
15.45 — «Заманхочун портрет». «С правом решающего голоса» яхача документальни фильма премьера (Ереван).
16.05 — «ХIана, сендухьа».
16.40 — Телевидене Ленинградски студе программа.
18.00 — «Топчумба». Мультфильм.
18.10 — «Илли-88».
18.29 — «Цхьана уйла ергьа вай». «...До шестнадцати и старше» яхача передача приложени.
19.20 — «Тахан дунен тIа».
19.40 — «Джен Эйр» яха художественни фильм. 5-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Илли оал РСФСР халкъа артисткас О. Воронеца.
22.10 — «Взгляд яха передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Живая душа «Капитала» яха Iилма-довзийтара фильм.
8.35, 9.40 — Музыка. 1-ра класс. П. И. Чайковский. «Детский альбом».
9.00 — «Интенсификация производства в подсобных сельских хозяйствах электротехнических предприятий» яха Iилма-довзийтара фильм.
9.10 — Английски мотт. Iомабу 1-ра шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Астрономи. Галактикаш.
10.35, 11.40 — В. Короленко, «Дети подземелья». 5-гIа класс.
11.00 — Английски мотт. Iомабу 2-гIа шу.
11.30 — «Впечатление» яха Iилма-довзийтара фильм.
12.05 — «Любовь всего дороже» яха художественни фильм (СРР).
13.15, 23.25 — «Кердадараш».
13.20 — Концерт.
13.50 — «Мир вашему дому» яха телефильм. 3-гIа сери.
16.15 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
16.20 — «Маршал Блюхер. Портрет на фоне эпохи» яха документальни фильм.
17.30 — «Сделать перестройку необратимой» яха передача.
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГIалгIайче».
18.25 — Хоккей. «Известия» газета приз яккхара йола Дунен халкъашта юкъера турнир. СССР сборни — Канада сборни. Перерыве (19.50) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Почта Цап Царапыча» яха мультфильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Фигурни катани. СССР чемпионат.

17 ДЕКАБРЬ, ШОАТТА

I ПРОГРАММА

6.30 — 120 минот.
8.35 — Челябински Паччахьалкхен культура института эрсий халкъа инструментий оркестра концерт.
9.00 — «ХIана, сендухьа».
9.30 — Фортепиано лоих Н. Власенкос.
10.00 — ЦIагIара академи.
10.30 — «Валидуб» яхеи «Крашеный лис» яхеи мультфильмаш.
11.00 — Перестройкеи культуреи. Культура Ерригроссийски фонд.
12.00 — Халкъа ашараш.
12.10 — Массаненеи хIараненеи. «Бесхозяйственность: маленький город и долгострой». Черкасски областа Чигирин городе электростанци хьалъяра истори.
12.40 — «Вся жизнь — в танце» яха СССР халкъа артиста Т. Устиновай кхолламах йола передача.
13.25 — «Социализма мехкашка». Тележурнал.
13.55 — Поэзе минуташ.
14.05 — СССР халкъа артиста И. Лученока творчески сайре.
16.10 — «Хьайбай дунен тIа».
17.10 — «Огнеопасная елка» яха документальни фильм.
17.15 — «И в шутку и всерьез» яха сатирически передача.
17.50 — «Мы с Шерлоком Холмсом» яхача мультфильма премьера.
18.00 — Москва — Стокгольм телемост.
19.15 — Наьха Ерригсоюзни переписа накъадолхаш. «Вопросы гражданам страны» яхача мультфильма премьера.
19.25 — ЦТ экрана тIа эггара хьалха. «Плюмбум, или Опасная игра» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Два портрета на звуковой дорожке: Изабелла Юрьева, Вадим Козин» яха передача.
22.50 — «Монтаж». Кагирхой телефельетон.
00.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйрийнара гимнастика.
8.15 — Студе бовзийт... Мюллер Клаусаца хинна вIашагIкхетараш. 2-гIа вIашагIкхетар.
9.00 — Телевизионни театральни абонемент. «Маскарад» яха М. Ю. Лермонтова драма.
10.40 — «Iа — шиш бола тIахьожамхо». Хьайбаш леладеча фермашка гIоллаь рейд.
10.50 — Фильм-реклама.
10.55 — Информационно-музыкальни программа.
11.25 — «По вашим письмам» яха концерт.
11.55 — «Даха, Лаьтта!» «Байкал-88» яхача Ерригсоюзни социально-экологически экспертизах.
12.55 — Массанена йола педагогика. 2-гIа курс. 11-гIа передача.
13.10 — «Очевидное-невероятное» яха передача.
14.10 — «Тха янтарь». Ригера передача.
14.55 — Хоккей. «Известия» газета приз яккхара йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Финлянде сборни — СССР сборни. Перерыве — мультфильмаш.
17.30 — «Частная жизнь» яха субтитраш йола художественни фильм.
19.10 — «Братиславские музыкальные торжества» яхача фестивала концерташ. Илли оал П. Бурчуладзе.
19.35 — «П. С. Постскриптум» яхача документальни фильма премьера.
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Ганз».
20.00 — Фигурни катани. СССР чемпионат. Произвольни халхар.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — Советски эстрадни иллиаларxой «Юрмала-89» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Конкурса московски регионални этап. Перерыве — «Кердадараш».

18 ДЕКАБРЬ, КIИРАНДИ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Кердадараш».
8.15 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Полле один на свете» яха мультфильм.
9.20 — «Спортлото» тираж.
9.30 — Будильник.
10.00 — «Служу Советскому Союзу!» яха передача.
11.00 — «Iуйрийнара почта».
11.30 — Путешественникий клуб.
12.30 — Юрта сахьат. Московски областерча арендни подряда проблемаех.
13.30 — Фигурни катани. СССР чемпионат. Гойтара выступленеш.
14.50 — Музыкальни киоск.
15.20 — Халкъа образовани болхлой Ерригсоюзни съезда накъадолхаш. Йийлача наIарий ди.
16.20 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Мальчик с пальчик».
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — «Воды, Бабаджан, воды» яха мультфильм. «Коллаж» яха документальни фильм.
19.35 — «Мой любимый клоун» яха художественни фильм. (Эггара хьалха).
21.00 — «Ха».
21.40 — Хоккей. «Известия» газета приз яккхара йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Финлянде сборни — СССР сборни. Йистеяьлча (23.40) — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е отта!
8.15 — Советски поэзи. В. Луговской.
9.00 — «Эрудит». Iилма-довзийтара фильмаш.
9.35 — «Если вам за...» яха передача.
10.20 — «Iилма: теори, эксперимент, практика».
10.50 — «Художники театра, кино, телевидения» яха документальни фильм.
11.10 — Перестройкеи правои.
11.30 — Путешественники клуб.
12.30 — Массанена йола педагогика. 2-гIа курс. 12-гIа передача.
12.45 — Эрсий культурах йола беседаш. 1-ра цикл. Декабристаш. (ДIаходувцар).
13.20 — Халкъа образоване болхлой Ерригсоюзни съезда накъадолхаш. «Школа: хувцамий ха».
13.50 — Свердловске хиннача кинофестивала фильмаш-призераш. «Леший. Исповедь пожилого человека».
14.10 — Кинои зрители. «Плюмбум, или Опасная игра» яха художественни фильм дувцаш.
14.55 — Хоккей. «Известия» газета приз яккхара йола Дунен халкъашта юкъера турнир. ЧССР сборни — Швеце сборни. Перерыве — мультфильм.
17.30 — Телевизионни музыкальни абонемент. «Музыка. Живопись. Поэзия. Французский импрессионизм» яха передача.
18.40 — «Дороги наших детей» яхача документальни фильма премьера.
19.00 — Чувашски АССР иллеи халхареи Паччахьалкхен ансамбла концерт.
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Золушка».
20.00 — Советски эстрадни иллиаларxой «Юрмала-89» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Конкурса московски региональни этап.
21.00 — «Ха».
21.40 — Ерригсоюзни телевизионни конкурса дIахододар.
23.30 — «Кердадараш».

РАДИОПРОГРАММА

13 ДЕКАБРЬ, ШИНАРА

7.45 — 8.00 — «Юртара Iуйренаш». Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — 9.00 — Илли оал Дадашева Тамаре.
9.15 — Перестройка гIа боахаш я (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхо» (гIалгIай меттала).
9.50 — 10.00 — Дуне цхьан кIирагIа (нохчий меттала).
15.15 — 15.45 — Концерт.
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — 17.00 — Хьалхалаттача коллектива сурт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

14 ДЕКАБРЬ, КХАЬРА

7.45 — 8.00 — Ахархой Iанханара йоакхонаш (нохчий меттала). Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — 9.00 — А. Шахбулатов. «Нохч-ГIалгIай халкъа поэзецара». Вокальни цикл.
11.15 — Агитатор ферме (гIалгIай меттала).
11.30 — ДоттагIлен концерт.
11.50 — 12.00 — Юртбоахама дешара радиошкола.
15.15 — Цхьан дезале (нохчий меттала).
15.30 — Реклама.
15.35 — 15.45 — «Прошу принять...» яха передача.
16.00 — Передачай программа. Хаотам.
16.01 — 17.00 — «Фольклора жовхьараш» яхача циклера передача (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.

15 ДЕКАБРЬ, ЕРА

7.45 — «Ускорение с торможением» яха передача.
7.57 — 8.00 — Передачай программа. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.27 — Передачай программа.
8.30 — 9.00 — Концерт.
11.15 — «Патриот» (гIалгIай меттала).
11.30 — Микрофонаца Грозне гIолла.
11.50 — 12.00 — Музыка.
15.15 — 15.30 — Соцобязательстваш. Мишта кхоачашъю уж? Назрановски районера передача (гIалгIай меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гIалгIай меттала).
17.31 — Шоана, производстве хаьлхалаттараш. Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — XX областной партконференце решенеш. Ленински хьисап — вахаре а къахьегаме а (нохчий меттала).

16 ДЕКАБРЬ, ПIАЬРАСКА

7.45 — 8.00 — «Юртара Iуйренаш». Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «ТIехьабусараш хила йиш яц».
8.45 — 9.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче (гIалгIай меттала).
11.15 — 12.00 — «Керда цIераш» яхача циклера передача (нохчий меттала).
15.15 — 15.30 — Наркоманеца — лира къовсам! (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагIий оазаш».
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
17.46 — ДоттагIлен концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — Хоамаш.
18.40 — 19.00 — Вахара хьисап — советски.

17 ДЕКАБРЬ, ШОАТТА

7.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
7.50 — Передачай программа.
7.55 — 8.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Советаши вахари (нохчий меттала).
10.40 — Хано дIадех (гIалгIай меттала).
10.55 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — Iомаве хьехамца. Хьехархой Ерригсоюзни съезд делегаташа дакъа лоаца передача.
12.30 — 13.15 — «Цlенча дег тIара» А. Мамакаева 70 шу дузаш (нохчий меттала).
15.15 — Концерт.
16.00 — Халкъа тIахьожам болх беш ба (нохчий меттала).
16.20 — 17.00 — Шоатта дийнахьара вIашагIкхетараш.
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

18 ДЕКАБРЬ, КIИРАНДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — 9.00 — «Примите поздравления» яха концерт.
11.20 — 12.00 — КIиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — Мишта ду шоана гIулакх? (гIалгIай меттала).
16.00 — Литературни Нохч-ГIалгIайче.
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
16.45 — 17.00 — ХIирий ашараш.
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна» яха концерт.

Хаоттам

Тахан республике гIоллен Грознеи морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике —2+3, Грозне 0+4 градус йолаш хилеи тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, лоа а делхаш, тайп - тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 3—8, дийнахьа 1—6 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907 г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-53-12, промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907 г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ 02367. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4035.